

**КЗ «Чернігівська районна
централізована бібліотечна система»
Чернігівська центральна районна бібліотека
Районний осередок Національної спілки краєзнавців України**

КАЛЕНДАР ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ на 2017 рік

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ РАЙОН,
Гончарівська, Іванівська,
Михайло-Коцюбинська
об'єднані територіальні громади**

**Чернігів
2016**

КЗ «Чернігівська районна
централізована бібліотечна система»
Чернігівська центральна районна бібліотека
Районний осередок Національної спілки
красзнавців України

**КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
на 2017 рік**

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ РАЙОН,
Гончарівська, Іванівська, Михайло-Коцюбинська
об'єднані територіальні громади**

Чернігів
Видавництво «Десна Поліграф»
2016

УДК 908
ББК 92.5
К 17

Упорядники висловлюють подяку за спонсорську підтримку видання директору ПБП «ВИМАЛ»
Самоненку Сергію Васильовичу
та директору ТОВ «ЗЕРНО-ЗЛАТО»
Ткаченку Андрію Миколайовичу

К 17 Календар знаменних і пам'ятних дат на 2017 рік. Чернігівський район, Гончарівська, Іванівська, Михайло-Коцюбинська об'єднані територіальні громади / КЗ «Чернігівська районна централізована бібліотечна система», Чернігівська центральна районна бібліотека, районний осередок Національної спілки краєзнавців України; уклад.: М.В. Городня, Л.М. Притиковська; відп. за вип. О.П. Колесник. – Чернігів: Десна Поліграф, 2016. – 80 с.

ISBN 978-617-7491-12-4

Бібліографічний посібник «Календар знаменних і пам'ятних дат на 2017 рік. Чернігівський район, Гончарівська, Іванівська, Михайло-Коцюбинська об'єднані територіальні громади» має рекомендаційний характер і не претендує на вичерпність. Укладачами подано відомості про деякі події з історії та сьогодення населених пунктів Чернігівського району та перелік основних ювілейних дат року.

Видання стане у нагоді бібліотечним і музейним працівникам, краєзнавцям і журналістам, студентам і викладачам учбових закладів. Практичне застосування викладеного матеріалу можливе під час підготовки до проведення масових заходів.

УДК 908
ББК 92.5

ISBN 978-617-7491-12-4

© Чернігівська районна централізована бібліотечна система, 2016
© Чернігівська центральна районна бібліотека, 2016
© Районний осередок Національної спілки краєзнавців України, 2016

Перелік знаменних і пам'ятних дат 2017 року.

Січень	
	50 років (1967, січень) Чернігівський район існує в сучасних межах.
1	85 років від дня народження Валентини Іванівни Нєспріної (1932–2103), однієї з найвідоміших дослідниць неоліту лісового та лісостепового Лівобережжя України; яскравої представниці української школи археологів-первісників другої половини ХХ ст. Кандидат історичних наук. У 1960-ті рр. досліджувала низку неолітичних пам'яток на Чернігівщині (Мньов та ін.). Працювала в Інституті археології НАН України.
2	85 років від дня народження Миколи Івановича Єщенка (1932), відомого майстра з виготовлення музичних інструментів. Першим у СРСР став виготовляти семиструнні гітари. Їх замовляли багато відомих гітаристів не лише України, а й світу. Учасник вітчизняних і міжнародних виставок. Працював на Чернігівській фабриці музичних інструментів. Народився в с. Старий Білоус Чернігівського району .
26	95 років тому (1922) Чернігівській ОУНБ присвоєно ім'я письменника В.Г. Короленка. З січня 1994 року бібліотека має відділ краєзнавства. Інтерес для користувачів представляють фактографічні електронні бази даних «Відомі особистості регіону», «Історико-культурні місця Чернігівської області», «Географічні назви», до яких занесені майже 3 тис. записів.
27	75 років від дня народження Олексія Васильовича Какала (1942), чернігівського живописця, заслуженого художника України. Народився в с. Держанівка Носівського району. Живе у Чернігові. На території району автором створено полотна: «Десна», «Розкішна весна», «Зима в Седневі» та ін.
Лютий	
	75 років тому (1942, лютий) нацистськими окупантами на території району були створені концентраційні табори у с. Яцево та в колишній дитячій колонії поблизу с. Старий Білоус (район Подусівка).
13	75 років від дня народження Петра Івановича Хижняка (1942), заслуженого працівника охорони здоров'я України (1994), багато років завідував Киселівським ФАПом.

16	30 років з часу створення Чернігівської районної організації ветеранів (1987). Першим головою організації обрано Луговського Василя Денисовича , Героя Соціалістичної Праці, учасника Другої світової війни.
19	170 років від дня народження Олександра Олександровича Русова (1847 – 1915), видатного земського і громадського діяча України, професора статистики, етнографа, фольклориста, одного із засновників Чернігівської ОУНБ ім. В.Г. Короленка, автора двотомника «Описание Черниговской губернии», в другому томі якого розміщено таблицю про населені пункти губернії, з даними про населені пункти Чернігівського району.
*20	50 років тому (1967) створено Чернігівський Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній».
23	35 років від дня народження Олени Вікторівни Сердюк (псевд. – Олена Печорна) (23.02.1982), письменниці, лауреата літературних премій, члена Національної спілки письменників України, авторки книжок «Грішниця», «Кола на воді», «Фортеця для серця». Працює бібліотекарем Чернігівської центральної районної бібліотеки в смт М.-Коцюбинське.
24	100 років від дня народження Тетяни Нилівни Яблонської (1917 – 2005), народної художниці України, лауреата Національної премії ім. Т.Г. Шевченка, Героя України. Тривалий час творчо працювала у смт Седнів Чернігівського району . У 2006 р. тут відкрито пам'ятник художниці.
	<i>Березень</i>
	25 років тому (1992, березень) в Чернігівському районі створена і почала діяти комісія з питань поновлення прав реабілітованих.
	10 років тому Чернігівська районна центральна лікарня отримала від краєзнавців району нові матеріали про історію медицини в Чернігівському районі, зокрема про становлення сільської медицини.
1	60 років від дня народження Валентини Миколаївни Мастерової (1957), відомого прозаїка, лауреата літературної премії ім. М. Коцюбинського. Народилася в с. Сивки Чернігівського району .
5	190 років від дня народження Леоніда Івановича Глібова (1827 – 1893), українського поета, байкаря, журналіста, видавця газети «Черниговский листок», автора пісні «Стоїть гора високая», написаної на території садиби Лизогубів у смт Се-

	днів. 2008 року під час Всеукраїнського літературно-мистецького свята «Седнівська осінь» на території парку Л.І. Глібову відкрито пам'ятник (авт. К. Добрянський, робота виконана за ініціативи національної спілки художників України, при підтримці гранта Президента України для молоді та творчо-виробничого об'єднання «Художник»). Похований Л. Глібов на Болдиних горах у Чернігові, на території монастиря Святої Тройці.
15	55 років від дня народження Пашенка Олексія Івановича (1962), заслуженого працівника культури України (2009), директора Будинку творчості «Седнів» Національної спілки художників України.
17	100 років тому створена Українська Центральна Рада, спочатку український представницький орган політичних, громадських, культурних та професійних організацій; згодом, після Всеукраїнського Національного конгресу – революційний парламент України, який керував українським національним рухом з 17 березня 1917 по 29 квітня 1918 року.
27	140 років тому (1877) у Чернігові засновано громадську бібліотеку (нині ОУНБ ім. В.Г. Короленка). Серед засновників – О.А.Тищинський (1835–1896), голова Чернігівської повітової земської управи 1875–1876 і 1877–1880-х рр. Для фондів новоствореної книгозбірні передав книги із власної бібліотеки. В числі її фундаторів – наші відомі земляки: Софія та Олександр Русови, П.П. Червінський, О.М. Борсук, О.П. Карпинський, М.О. Константинович, К.Д. Милорадович, В.Є. Варзар, І.Г. Рашевський та інші.
	<i>Квітень</i>
	55 років тому (1962, квітень), створено Чернігівське територіальне виробниче колгоспно-радгоспне управління, до якого входили Чернігівський, М.-Коцюбинський, Ріпкинський та Любецький райони.
	15 років від створення при Чернігівській райдержадміністрації комітету по відзначенню пам'ятних дат і вшануванню почесних громадян.
21	70 років від дня народження Олександра Павловича Добриці (1947), відомого історика і краєзнавця, автора книги «Князі Чернігівські», низки статей про Чернігівщину доби Київської Русі, лауреата премії ім. М.Коцюбинського. Народився в Харкові. Живе в Чернігові

Травень	
11 *16	200 років від дня народження Миколи Івановича Костома-рова (1817–1885), історика, письменника, перекладача, професора Київського і Петербурзького університетів. Життям і діяльністю пов'язаний з Чернігівщиною.
	80 років від дня народження Миколи Петровича Турківського (1937) – українського поета і прозаїка, лауреата премії ім. М. Коцюбинського. Життям і творчістю пов'язаний з Чернігівщиною.
17	140 років від дня народження Степана Гавриловича Баран-Бутовича (1877–1944), українського археолога, чернігівського історика-краєзнавця. Народився в с. Козел (нині смт Михайло-Коцюбинське). Викладав у Чернігівському учительському інституті. На початку 1930-х рр. брав участь у роботі Мізинської палеолітичної та Поліської експедицій ВУАН. Убитий у тюрмі НКВД у 1944 р., куди потрапив за те, що під час влади німців у Чернігові очолював відділ культури та освіти міської управи. Реабілітований 1997 р. державними органами України.
22	25 років тому (1992) у смт Седнів відбулось відкриття Міжнародного Шевченківського свята «В сім'ї вольній, новій». На свято прибули Президент України Л. М. Кравчук, діячі культури і мистецтва України та зарубіжжя, зокрема письменники Ліна Костенко, Юрій Мушкетик, Володимир Дрозд, Євген Гуцало, гості з США – Богдан Бойчук, Богдан Рубчак, директор легендарного видавництва «Смолоскип» Осип Зінкевич.
30	75 років від дня народження Василя Миколайовича Макея (1942), заслуженого будівельника України (1999), машиніста автогрейдера Чернігівського районного дорожнього РБУ.
Червень	
6	75 років від дня народження Миколи Івановича Стратілата (1942), народного художника України, автора численних творів живопису та графіки, серед яких серія «Ноктюрни над Десною» (1984–1985).
8-10	100 років тому (1917) в Чернігові відбувся Український з'їзд з підтримки Центральної Ради.
13	160 років від дня народження Леоніда Герасимовича Гляди-ковського (1857–1915) – працював земським лікарем Козлянської медичної дільниці.

Липень	
	295 років тому (1722) Чернігівський полковник Павло Леонтійович Полуботок (1660–1724) став наказним гетьманом України. Мав чимало маєтностей на території Чернігівського повіту, серед яких нинішнє с. Довжик.
14	150 років від дня народження Володимира Олександровича Савченка-Більського (1867–1955), українського військового діяча, генерал-хорунжого флоту Української Народної Республіки, начальника Головної Военно-Морської Управи Військового Міністерства. Народився в смт Олишівка Чернігівського району. Жив у Франції.
25	80 років від дня народження Станіслава Гавриловича Маринчика (1937), прозаїка і поета, кіноаматора, лауреата премії ім. М.М. Коцюбинського, заслуженого працівника культури України. Життям і творчістю пов'язаний з Чернігівщиною.
28	10 років від створення Чернігівської районної організації Української спілки ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів)
Серпень	
2	100 років від дня народження Олекси Яковича Ющенка (1917–2008), відомого українського поета, заслуженого діяча мистецтв України, випускника НДІП ім. М. Гоголя, співробітника чернігівських газет у 30-х рр. XX ст. Лауреат літературних премій ім. П. Тичини, М. Коцюбинського та ін. Написав спогади про свій чернігівський період життя, серед творів, присвячених селам – збірка віршів «Побувайте на Десні».
15	80 років від дня народження Миколи Прокоповича Компанця (15.08.1937), уродженця с. Смолин, академіка Української технологічної академії, почесного доктора економічних наук Української технологічної академії. Голова осередку товариства «Чернігівське земляцтво» у м. Києві. Нагороджений орденами «Знак Пошани» (1971), Трудового Червоного Прапора (1986), медалями «За доблесну працю», «Ветеран праці» (1987), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2001), Подякою Президента України (2002), Почесною грамотою Верховної Ради України (2003).
16	70 років від дня народження Олександра Васильовича Каранди (1947), заслуженого журналіста України, лауреата премії ім. В.Блакитного. Народився в с. Пакуль Чернігівського району. Живе у Чернігові.

22	25 років тому (1992) засновано літературну спілку «Чернігів» та журнал «Літературний Чернігів».
	170 років від дня народження Іллі Людвиговича Шрага (1847–1919), українського громадського і політичного діяча, відомого адвоката, фундатора Чернігівського товариства «Просвіта», депутата І Державної думи, члена Центральної ради від Чернігівської губернії. Народився у Седневі Чернігівського району .
22	60 років від дня народження Федоса Михайловича Носенка (22.09.1957), уродженця с. Козероги, депутата Чернігівської районної ради, голови районної ради (2006 – 2010), директора Чернігівської районної ЦБС (2016), нині – керівник громадської приймальні народного депутата України Максима Микитася.
23	105 років від дня народження Агнії Василівни Десницької (23.08.1912–1992), відомого мовознавця, професора, члена-кореспондента АН СРСР, засновниці радянської школи албанознавства. Директор Ленінградського відділення Інституту мовознавства АН СРСР (1963–1976). Авторка праць «Вопросы изучения родства индоевропейских языков» (1955), «Славянские заимствования в албанском языке» (1963), «Албанский язык и его диалекты» (1968), нарису історії албанської літератури до поч. ХХ ст. «Албанская литература и албанский язык». Народилася у Седневі Чернігівського району.
24	90 років від дня народження Левка Григоровича Лук'яненка (24.08.1927), відомого українського політика, Героя України, уродженця с. Хрипівка Городнянського району. Родинними зв'язками пов'язаний із смт Седнів Чернігівського району
	<i>Вересень</i>
	55 років тому (1962, вересень) сс Пакуль та Ведильці присвоєно звання «Село партизанської слави».
	5 років тому (2012, вересень) вийшла книга про Чернігівський райвідділ міліції «Через роки та відстані».
	5 років тому (2012, вересень) відкрито меморіальну дошку на честь першого представника Президента України в Чернігівському районі Олександра Петровича Полковніченка , який упродовж багатьох років був очільником району.

*2	85 років від дня народження Петра Петровича Печорного (1932), народного художника України, Шевчен-ківського лауреата і лауреата премії ім. І. Нечуя-Левицького. Народився в с. Роїще Чернігівського району . Живе у Києві.
5	15 років тому (2002) – помер Олександр Петрович Полковніченко , який 42 роки життя присвятив Чернігівському району, у 1985–1992 – голова райвиконкому, 1992–1994 – представник Президента України в районі, 1994–1998 – голова районної ради, з 1995 по 2001 рік був головою Чернігівської райдержадміністрації, заслужений працівник сільського господарства України (1996). Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, медалями «За доблесну працю», «За трудову відзнаку», «Ветеран праці». Помер 5 вересня 2002 року, похований в М.-Коцюбинському.
14	70 років від дня народження Тимошенка В'ячеслава Леонідовича (1947), заслуженого лікаря України (2007), головного лікаря Чернігівської центральної районної лікарні (2001 – 2009).
17	185 років від дня народження Івана Яковича Дуніна-Борковського (1832 – 1902), мецената, дворянина, голови Чернігівського повітового земства. Похований у с. Новий Білоус Чернігівського району .
19	80 років від дня народження Михайла Михайловича Ткача (1937), українського прозаїка, головного редактора журналу «Літературний Чернігів», лауреата премій ім. М. Коцюбинського, ім. П. Куліша, міжнародних премій ім. М. Гоголя та ім. Г. Сковороди, заслуженого працівника культури України. Народився в с. Ленінівка (нині Сахнівка) Менського району.
20	70 років від дня народження Василя Йосиповича Буденного (1947), поета, лауреата обласних премій ім. О. Десняка та М. Коцюбинського, доцента ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка. Народився в с. Смолин Чернігівського району .
29	200 років від дня народження Миколи Аркадійовича Рігельмана (1817 – 1889), українського історика, публіциста, мандрівника, громадського діяча. Близько споріднений з Г. Галаганом і В. Тарновським, приятель М. Костомарова і П. Куліша. Онук О.І. Рігельмана. Народився в с. Андріївка Чернігівського району

	Жовтень
	10 років тому Чернігівський поштамт отримав від краєзнавців Чернігівського району нові матеріали з історії поштових відділень району.
12	230 років від дня народження Іллі Івановича Лизогуба (1787 – 1867), українського мецената, композитора-віолончеліста та піаніста, який заснував у Седневі Чернігівського району впливове мистецьке коло.
14	90 років від дня народження Андрія Антоновича Карнабеди (1927 – 2005), архітектора, кандидата архітектури, відомого краєзнавця і дослідника Чернігівської старовини. Народився в с. Рогізки Щорського району. Жив і працював у Чернігові.
15	85 років тому (1932) утворено Чернігівську область у складі УРСР та введено триступеневу систему управління (район – область – центр).
	70 років від дня народження Петра Васильовича Грищенка (1947), бібліотекаря, бібліографа, книгознавця, директора Чернігівської ОУНБ ім. В.Г. Короленка (1985 – 2010), заслуженого діяча культури України. Народився в с. Лебедівка Козелецького району. Нині працює в ОУНБ ім. В.Г. Короленка.
	Листопад
	25 років тому (1992) засновано часопис «Літературний Чернігів».
	10 років тому створена Чернігівська районна організація Всеукраїнської спілки краєзнавців та відбулась Перша районна краєзнавча конференція.
7	100 років тому була проголошена незалежність Української Народної Республіки.
12	95 років від дня народження Михайла Уляновича Білого (12.11.1922 – 5.08.2001), видатного фізика, члена-кореспондента Академії наук (1969), заслуженого діяча науки України, ректора Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка (1970–1985), голови Верховної ради УРСР (1972–1980). Народився в с. Москалі .
	85 років від дня народження Петра Григоровича Зуба (1932 – 2007), поета і прозаїка, заслуженого працівника культури, лауреата премій ім. М. Коцюбинського та В. Полевика. Життя і творчість пов'язані з Чернігівським районом .

	Грудень
2	80 років тому (1937) на базі дитячого відділення Чернігівської обласної бібліотеки ім. В.Г. Короленка засновано Чернігівську бібліотеку для дітей ім. М. Островського.
12	75 років тому (1942) сформовано 292-й гвардійський танковий полк. 20 років тому (1997) створено Першу окрему гвардійську танкову бригаду Сухопутних військ Збройних сил України, розміщену в смт Гончарівське.
19	75 років від дня народження Миколи Івановича Лелюка (1942), поета і перекладача. Народився в с. Малинівка Чернігівського району . Живе в Чернігові
23	80 років від дня народження Віри Володимирівни Зайченко (1937), відомого мистецтвознавця і краєзнавця, заслуженого працівника культури України, нагородженої орденом княгині Ольги III ст., лауреата премії ім. М. Коцюбинського. Авторка книг «Село Новий Білоус та його округи» (2003), «Новобілоуська метрична книга та її персоналії» (2012), «Село Масани яким воно було» (2013). Народилася на хуторі Забарівка Чернігівського району .

Цього року:

465 років тому (1552) села Навози (нині Дніпровске) та Мньов згадуються в описі Чорнобильського замку та в описі Київського замку як власність Києво-Печерського монастиря.
370 років тому (1647) споруджено дзвіницю Троїцької церкви в с. Новий Білоус Чернігівського району.
310 років тому (1707) збудовано церкву Покрови Богородиці в с. Пльохів.
305 років (1712) з часу першої згадки про с. Кархівка в писемних джерелах. Село входило до складу Пакульської вотчини Києво-Печерської лаври (до 1786 р.).
270 років (1747) від першої писемної згадки про школу в с. Навози (нині Дніпровске). Далі згадувалась у 1750, 1755, 1767 роках. З 1849 по 1919 роки – земська школа; з 1919 по 1929 роки – трудова школа; початок 30-х років – 7-річна школа; 30-ті – 50-ті роки і до сьогодні – середня школа.
235 років тому (1782) за результатом адміністративно-територіальної реформи створено Чернігівський повіт.

140 років тому (1877) відкрито земську школу в с. Киїнка .
130 років тому (1887) в с. Старий Білоус збудовано нове приміщення церкви Святого Духа. При церкві діяла парафіяльна школа та бібліотека.
110 років тому (1907) збудовано нову Петропавлівську церкву в с. Мньов .
100 років тому (1917, червень – листопад) у Чернігівському повіті відбулася виборча кампанія до дрібної земської одиниці – волосного земства.
60 років тому (1957) відновлено пам'ятник Т.Г.Шевченку в смт Седнів .
10 років тому (2007) футбольна команда смт Гончарівське СКА стала чемпіоном району з футболу та володарем кубка району.
5 років тому (2012) в районній газеті «Наш край» друкуються матеріали Сергія Павленка про мікротопоніми по селах району.
5 років тому в ОУНБ ім. В.Г. Короленко презентовані книги В. Зайченко «Новобілоуська метрична книга та її персоналії», В. Якубця «Наша Семенягівка» та Д. Вайсмана «Судьба солдата — хроніка одной сем'ї» про полковника М.І. Бланка, якому в 2016 році в с. Піски відкрито меморіальну дошку.

Бібліотечні ювілейні дати року

135 років тому (1882) у с. Шестовиця відкрито земську школу та бібліотеку при ній.
120 років тому в Седневі створено земську бібліотеку.
120 років тому (1897, травень) турботами Чернігівського повітового земства відкрито бібліотеку-читальню в с. Козел (нині смт М.-Коцюбинське), яка розмістилася «въ квартире земскаго врача, который взялъ на себя трудъ исполненія обязанности библіотекаря и веденія отчетовъ. Книги для Козлянской библіотеки присланы Московскимъ Комитетомъ Грамотности».
Відкриття Козлянської бібліотеки стало наслідком втілення в життя постанови повітового земства від 1896 року: «Въ 1896 году уездное земское собраніе сделало постановленіе, открытъ библіотеки – читальни въ 20 поселеніяхъ Черниговскаго уезда на средства, ассигнованныя губернскимъ земствомъ въ память бракосочетанія Государя Императора Николая II». Тоді ж було вироблено «проектъ правилъ

<p>для имеюшихъ открыться бібліотекъ. Бібліотека открыта, согласно правиламъ, утвержденнымъ губернаторомъ въ январѣ 1896 года». (<i>Земський збірник Чернігівської губернії 1898 рік, № 5, ст. 27</i>).</p>
<p>120 років тому (1897) при земській школі с. Н. Білоус відкрито бібліотеку. 1917 – 1931 рр. – в селі працює сільбуд, при ньому – хата-читальня з книжковим фондом 200 прим.</p>
<p>120 років тому (1897) – перша документальна згадка про бібліотеку в с. Петрушин.</p>
<p>120 років тому (1897) створено бібліотеку в с. Пльохів, розміщену в приміщенні земської школи.</p>
<p>110 років тому (1907) у Седневі розпочав свою роботу народний будинок.</p>
<p>90 років тому (1927, листопад) в с. Козел (нині сmt М.-Коцюбинське) відкрито хату-читальню та сільбуд.</p>
<p>85 років тому в с. Левковичі зведено колбуд, при ньому функціонує бібліотека. Одним з перших бібліотекарів – Орішко Михайло Максимович.</p>
<p>80 років тому на базі діючої бібліотеки в сmt Олишівка відкрито районну бібліотеку для дорослих та дитячу районну бібліотеку.</p>
<p>70 років тому (1947) створено хату-читальню в с. Ковпита. Перший бібліотекар – Бригинець П.Д. 1952 р. бібліотеці надано статус сільської (згідно рішення М.-Коцюбинського виконкому райради від 01.02.1952 р. № 68 «О расширении сети культурно-просветительных учреждений в районе»).</p>
<p>65 років тому (1952, квітень) в сmt М.-Коцюбинське відкрито центральну районну бібліотеку для дітей.</p>
<p>65 років тому (1952) згідно рішення М.-Коцюбинського виконкому райради від 01.02.1952 р. № 68 «О расширении сети культурно-просветительных учреждений в районе» було створено сільські бібліотеки на території сіл: Ведильці; Дніпровське (на той час – с. Навози. Перший бібліотекар – Новик Марія Свиридівна); Левковичі (бібліотекар – Ольга Шута); Льгів (бібліотекар Колесник Павло Кузьмович); Мньов (бібліотекар – Дрозд Ганна Михайлівна); Пакуль; Пльохів; Слабин; Смолин.</p>
<p>45 років тому (1972) створено бібліотеку в с. Повидів (бібліотекар – Новик Марія Свиридівна).</p>

Андріївка

- 285 років** тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Андріївка.
- 235 років** тому (1782) село Андріївка перебуває в складі Слабинської волості Чернігівського повіту.
- 235 років** тому (1782) зведено муровану Михайлівську церкву. (*за іншими даними – 1786).
- 135 років** від дня народження Бориса Кузьмовича ПИЛИПЕНКА (1882–1937), одного із провідних етнографів Чернігівщини. Народився і провів дитинство в Андріївці.
- 120 років** від дня народження Овсія Григоровича ПРИМАЧЕНКА (1897 – 1999), ветерана двох світових воєн.
- 120 років** тому (1897) в Андріївці відкрилась перша народна бібліотека.
- 95 років** від дня народження Бориса Костянтиновича КОВАЛЬЧУКА (13.08.1922), учасника Другої світової війни, кавалера трьох бойових медалей «За відвагу» та інших нагород. Пройшов дорогами війни від перших до останніх днів.
- 95 років** від дня народження Марії Титівни БУДЕННОЇ (1922). За трудові заслуги нагороджена орденом Трудового Червоного Прапора (1971).
- 80 років** від дня народження Володимира Івановича СИЗОГО (10.08.1937). Працював бригадиром тракторної бригади. Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1977). З 1985 до 1988 року працював головою місцевого колгоспу.

Анисів **(Лукашівка)**

- 285 років** тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Анисів.
- 345 років** тому (1672 – 1786) село належало Єлецькому Успенському монастирю.

- 125 років** від дня народження М.Г. ШАКУНЕНКА (1892 – 1919), матроса крейсера «Аврора» (1917), уродженця с. Лукашівка.
- 100 років тому** (1917) сільчан обслуговує медична амбулаторія, розташована в Анисові.
- 50 років тому** (1967) в с. Лукашівка збудовано нове приміщення школи.
- 50 років** з часу виходу з друку книги Андрія Степановича ГЕРАСИМЕНКА «Колгосп краю поліського».
- 50 років** з часу виходу з друку книги письменника Василя Григоровича БОЛЬШАКА «Поїдем за Десну», про історію села та його трудівників.
- 50 років** тому (25.05.1967) колгосп «Всесвітній Жовтень» нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора.
- 50 років** тому (1967) в с. Анисів встановлено пам'ятник на честь воїнів-односельців.
- 50 років** від дня народження Ганни Василівни ЛОБОДИ (07.10.1967), голови Анисівської сільської ради (2001 – 2004).
- 45 років** тому (1972) сосновий ліс «Анисівська дача» став ботанічною пам'яткою.
- 30 років** тому (1987) в с. Анисів відкрито меморіал Слави.
- 30 років** від дня народження Дмитра Миколайовича МАТВИЄНКА (15.02.1987).
- 10 років** тому (2007) анисівській територіальній громаді вручено герб (Дизайн І. Ситого та Л. Посьмашної).
- 5 років** тому (2012) футбольна команда с. Анисів «Зернопром» вперше стала чемпіоном району з футболу та володарем кубка району.

Боромики

(Снов'янка, Моргуличі, Петрове)

- 285 років** тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Боромики.
- 125 років** тому (1892) споруджено дерев'яну Троїцьку церкву, 15 років тому (2002) відновила свою діяльність.

- 120 років** з часу першої писемної згадки про с. Моргуличі (1897).
- 115 років** тому (1912) в с. Борки (нині с. Снов'янка) відкрито земську школу
- 105 років** від дня народження Степаниди Йосипівни КОНДРАТЕНКО (22.07.1912). Нагороджена медаллю «Мати-героїня», виховала 10 дітей.
- 95 років** тому (1922) в селі відкрито неповну середню школу.
- 95 років** від дня народження Григорія Федоровича ВОЛЮДІЯ (23.03.1922 – 10.08.1992), ветерана Другої світової війни, нагородженого орденами Червоної Зірки, Слави III ст., Жовтневої революції. Його ім'ям названо вулицю в с. Боромики.
- 75 років** від дня народження Івана Юхимовича ЄЗУТИ (01.03.1942 – 06.04.1994), колишнього тракториста, нагородженого орденом Трудової Слави III ст. (1991).
- 30 років** тому (1987) народному хору «Світанок» із с. Моргуличі присвоєно звання лауреата II Всесоюзного фестивалю народної творчості.

Боровики

(Василева Гута)

- 250 років** з часу першої писемної згадки про с. Василева Гута (1767).

Ведильці

(Малійки)

- 305 років** з часу першої писемної згадки про с. Ведильці (1712).
- 285 років** з часу першої писемної згадки про с. Малійки (1732).
- 135 років** тому (1882) у с. Ведильці відкрито земську школу, яка згодом (1962) стає закладом середньої освіти.
- 105 років** тому (1912) в с. Малійки відкрито земську школу.
- 100 років** від дня народження Микити Гнатовича ТУРОВЦЯ (11.10.1917 – 14.04.1979), учасника Другої світової війни, Героя Радянського Союзу (1945).
- 80 років** тому (1937) у с. Ведильці розпочав роботу ФАП.

- 70 років** тому (1947, червень) в с. Ведильці будується гідроелектростанція. Керував будівництвом демобілізований воїн Яків Павлович ФРОЛ.
- 60 років** тому (1957, листопад) в колгоспі «Червона зірка» пущено в дію найбільший в М.-Коцюбинському районі завод первинної обробки льону.
- 45 років** тому (1972) у с. Малійки відкрито медпункт.
- 25 років** тому (1992) став до ладу водогін.

Вознесенське

(до 2016 р. Улянівка, Новоселівка)

- 75 років** від дня народження Миколи Йосиповича ЛЕНЬКА (1942), колишнього голови колгоспу ім. Калініна.
- 25 років** тому (1992) збудовано сучасне приміщення Улянівського НВК.

Дніпровське

(Загатка, Повидів, Прохорів, Старик, Шмаївка)

- 465 років** тому (1552) с. Навози (нині с. Дніпровське) згадується в описі Чорнобильського замку та в описі Київського замку (1552) як власність Києво-Печерського монастиря.
- 270 років** (1747) від першої писемної згадка про школу в с. Навози (нині с. Дніпровське).
- 65 років** тому (1952) відкрито першу сільську бібліотеку в с. Навози (нині с. Дніпровське).
- 55 років** тому (1962) с. Навози перейменовано на с. Дніпровське, яке стало центром сільської ради.
- 45 років** тому (1972) в с. Повидів відкрито сільську бібліотеку.
- 45 років** тому (1972) в с. Дніпровське відкрито аптеку.
- 10 років** тому (2007) краєзнавцями району було відновлено «Літопис Дніпровської териоріальної громади» та передано його на зберігання до сільської ради.

Довжик (Рогощі)

285 років тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Довжик та в с. Рогощі.

120 років тому (1897) в селі зведено нове приміщення земської школи, відкрито бібліотеку.

5 років тому (2012) в селі відкрито молочний комплекс.

Жукотки

285 років тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Жукотки.

60 років з часу спорудження в селі пам'ятника на братській могилі загиблих воїнів під час визволення села від нацистських окупантів.

50 років від дня народження Ігора Павловича МАНИШЕВА (21.03.1967) художнього керівника Жукотківського будинку культури. Неодноразово за сумлінну працю нагороджувався почесними грамотами та дипломами.

40 років від дня народження о. Георгія (Юрія ГОЛИЧА) (26.10.1977), протоієрея, настоятеля Святомиколаївської церкви в с. Жукотки.

Іванівка (Количівка, Ягідне)

345 років з часу першої писемної згадки про с. Количівка (1672).

285 років тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Янівка (нині с. Іванівка).

275 років тому (1742) народився Данило Самійлович САМОЙЛОВИЧ, лікар, засновник вітчизняної епідеміології, почесний член 12 європейських академій наук. **10 років** тому

(2007) в с. Іванівка відкрито меморіальну дошку на його честь.

- 125 років** тому (1892) відкрито церковно-парафіяльну школу і лікарню в с. Количівка.
- 105 років** від дня народження Івана Івановича СКАЧКА (1912 – 1988), колишнього голови колгоспу «Авангард», заслуженого працівника сільського господарства УРСР, кавалера трьох орденів Леніна.
- 95 років** від дні народження Миколи Павловича ЩЕРБИНИ (1922 – 1941), уродженця села, прикордонника, іменем якого названа застава в с. Задубрівка Чернівецької області.
- 95 років** від дня народження Бориса Калениковича ПОВОДА (1922), ветерана Другої світової війни, нагородженого орденами Слави II та III ст., медаллю «За відвагу», учасника Параду Перемоги в Москві (1945).
- 85 років** тому (1932) сільські артїлі об'єдналися в колгосп «Авангард», на чолі з головою С.З. ПОХИЛЬКОМ.
- 70 років** тому село Янівка перейменовано в село Іванівка.
- 55 років** тому (1962) у с. Ягідне відкрито дитячий садок і ФАП.
- 50 років** тому (1967) в с. Іванівка встановлено пам'ятний знак воїнам-односельцям, які загинули на фронтах Другої світової війни.
- 20 років** тому (1997) футбольна команда с. Количівка «Авангард» вперше стала чемпіоном району з футболу.
- 10 років** тому (2007, серпень) с. Іванівка та с. Количівка відвідав Президент України Віктор Андрійович ЮЩЕНКО.
- 5 років** тому (2012) Іванівку відвідали представники всіх осередків земляцтв у місті Києві.

Кархівка ***(Леньків Круг)***

- 305 років** з часу першої згадки в писемних джерелах про с. Кархівка (1712). Село входило до складу Пакульської вотчини Києво-Печерської лаври (до 1786).

- 285 років** тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Кархівка.
- 85 років** тому (1932) в селі організовано машино-тракторну станцію ім. Куйбишева, яка згодом стала майстернею райоб'єднання «Сільгосптехніка» (1959).
- 75 років** від дня народження Григорія Лазаровича АКУЛЕНКА (1942), тракториста колгоспу «Шлях Ілліча», нагородженого орденом Трудової Слави II ст.
- 45 років** тому (1972) збудовано нове приміщення неповної середньої школи.
- 10 років** тому (2007) Кархівській територіальній громаді було вручено герб села (Дизайн І. Ситого та Л. Посьмашної).

Киїнка

(Жавинка, Гущин)

- 285 років** тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Киїнка.
- 140 років** тому (1877) в с. Киїнка відкрито земську школу.
- 100 років** від дня народження Петра Леонтійовича КОЛОМІЙЦЯ (18.09.1917 – 24.12.1974), уродженця с. Жавинка, Героя Радянського Союзу, гвардії капітана, в роки німецько-радянської війни – командира ескадрильї 2-го гвардійського винищувального авіаційного полку 6-ї винищувальної авіаційної дивізії Військово-повітряних сил Північного флоту.
- 90 років** тому (1927) в селі організовано сільськогосподарську комуну ім. Ворошилова. На її базі організовано колгоспи ім. Фрунзе та ім. Криленка (1930), згодом – колгосп ім. Молотова (1959), радгосп ім. Фрунзе (1968), реформований в ТОВ «Киїнське» (2001).
- 85 років** від дня народження Олександра Федоровича ОВЧАРЕНКА (1932), колишнього ланкового механізованої ланки по вирощуванню картоплі радгоспу ім. Фрунзе. Нагороджений Золотою медаллю ВДНГ СРСР та автомобілем «Москвич», орденом Трудового Червоного Прапора.

- 50 років** тому (1967) в с. Киїнка проходили окремі зйомки першого радянського фільму жахів «Вій».
- 20 років** тому (1997) вийшла з друку перша збірка поезій Дмитра Йосиповича ІВАНОВА «Зерно і любов», на той час – слюсаря тепличного комбінату радгоспу ім. Фрунзе.
- 10 років** тому (2007) відкрито оновлений дитячий садок «Малютко».
- 10 років** тому (2007) відкрито пам'ятний знак жертвам Голодомору 1932 – 1933 рр.
- 10 років** тому (2007) с. Гушин газифіковано

Киселівка

(Брусилів, Березанка, Кобилянка)

- 490 років** з часу першої писемної згадки про с. Брусилів (1527).
- 380 років** з часу першої писемної згадки про с. Киселівка (1637).
- 285 років** тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Брусилів.
- 115 років** тому (14.03.1902) відкрито Брусилівську школу.
- 105 років** тому (1912) в с. Киселівка відкрито земську школу.
- 95 років** від дня народження Дмитра Дем'яновича ПРОЦКА (07.04.1922), учасника Другої світової війни.
- 90 років** тому (1927) в селі збудовано церкву Святого Іоана Богослова, яка діяла до 1956 р. **20 років** тому (1992) відремонтована церква знову була відкрита. Її освячення здійснив митрополит Чернігівський та Ніжинський Антоній.
- 80 років** від дня народження Ольги Григорівни ПАРХОМЕНКО (30.08.1937), ланкової колгоспу «Рассвет». За високі врожаї картоплі нагороджена орденом Трудового Червоного Прапора.
- 75 років** від дня народження Василя Миколайовича МАКЕЯ (30.05.1942), заслуженого будівельника України.
- 65 років** від дня народження Володимира Івановича ГРКА (27.02.1952), ліквідатора аварії на ЧАЕС.
- 50 років** тому (1967) в с. Брусилів проходили окремі зйомки першого радянського фільму жахів «Вій».

- 40 років** від дня народження Сергія Олексійовича КОЗДРОВСЬКОГО (28.02.1977), учасника АТО.
- 40 років** від дня народження Алли Василівни ЙОВЕНКО (13.08.1977), учасниці АТО.
- 30 років** тому (1987) футбольна команда с. Киселівка «Текстильник» вдруге стала чемпіоном району з футболу.

Ковпита

(Жиджиничі (до 2016 р. Червоне), Шultzівка, Ревунів Круг)

- 305 років** з часу першої писемної згадки про с. Ковпита (1712).
- 285 років** з часу першої писемної згадки про с. Жидиничі (1732).
- 155 років** тому (1862) в селі зведено Покровську церкву.
- 95 років** тому (1922) в селі відкрито поштове відділення.
- 90 років** від дня народження Ганни Олександрівни ШИРАЙ (1927–1975), ланкової рільничої бригади колгоспу ім. М. Коцюбинського. Нагороджена орденом Леніна (1958). У 1959 р. обрана депутатом Верховної Ради УРСР.
- 65 років** тому (1952) в селі відкрито сільську бібліотеку.

Красне

(Скорінець, Золотинка)

- 105 років** від дня народження Григорія Івановича АНАНКА (1912–1981), колишнього голови колгоспу, кавалера двох орденів «Знак Пошани».
- 25 років** тому (1992) розпочалась газифікація с. Красне.

Кувечичі

- 490 років** з часу першої писемної згадки про с. Кувечичі (1527).
- 125 років** (1892) з часу першої писемної згадки про церковну школу грамоти в селі.
- 100 років** тому (1917) в селі почав діяти народний будинок.

50 років тому (1967) на території села встановлено обеліск загиблим односельцям в роки Другої світової війни.

Ладинка ***(Друцьке)***

285 років тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Ладника.

135 років від дня народження Тимофія Юхимовича РЕВИ (1882 – 1969), першого голови сільської ради (1923 – 1928).

125 років тому (1892) в селі відкрито земську школу в с. Ладинка.

90 років від дня народження Валентини Григорівни ІСАЄНКО (07.03.1927), завідувачої Ладинської сільської бібліотеки (1952 – 1984).

70 років від дня народження Лідії Свиридівни МОРГУН (22.04.1947), бібліотекаря Ладинської сільської бібліотеки (1984 – 2009), майстрині-вишивальниці.

70 років від дня народження Ольги Михайлівни РЯБЧЕНКО (02.02. 1947), бібліотекаря с. Друцьке.

40 років тому (1977) в селі відкрито новозбудований будинок культури.

25 років тому (1992) при Ладинській сільській бібліотеці розпочав роботу клуб за інтересами «Берегиня».

10 років тому (2007) здана перша черга газопроводу в с. Ладинка.

Левковичі ***(Зайці, Льгів, Льгівка, Кругле)***

85 років тому (1932) в с. Левковичі зведено колбуд, при якому функціонує бібліотека. Одним з перших бібліотекарів – ОРІШКО Михайло Максимович.

65 років тому (1952) на території с. Льгів відкрито сільську бібліотеку (бібліотекар КОЛЕСНИК Павло Кузьмович).

Михайло-Коцюбинське

- 285 років** тому в ревізіях 1732 року згадується школа в с. Козел (нині – смт. М.-Коцюбинське), створена при церковній парафії, де функції вчителів виконували дяки (такі школи іноді називалися «дячковими»).
- 170 років** тому (1847) в с. Козел (нині – смт. М.-Коцюбинське) діє «приходское училище палаты государственных имуществ», яке отримало статус земської школи (1868).
- 170 років** тому (1847) в с. Козел (нині – смт. М.-Коцюбинське) відкрито земську школу.
- 160 років** від дня народження Леоніда Герасимовича ГЛЯДИКОВСЬКОГО (13 червня 1857 – 1915) – земського лікаря Козлянської медичної дільниці. Лікар Глядиківський проводив прийом хворих і в амбулаторії села Андріївка.
- 140 років** від дня народження Степана Гавриловича БАРАНБУТОВИЧА (17.05.1877 – 1944), українського археолога, чернігівського історика-краєзнавця. Народився у с. Козел (нині смт Михайло-Коцюбинське) Чернігівського повіту Чернігівської губернії.
- 135 років** тому в селі збудовано Покровську церкву.
- 125 років** тому (1892) відкрито Козлянську медичну дільницю з земською лікарнею на шість ліжок.
- 120 років** тому (1897, травень) турботами Чернігівського повітового земства відкрито **бібліотеку-читальню** в с. Козел (нині смт М.-Коцюбинське), яка розмістилася в квартирі земського лікаря ГЛЯДИКОВСЬКОГО Леоніда Герасимовича.
- 105 років** від дня народження Марії Федосівни ГАЛУШКО (1912 – 1998). З 1944 по 1964 рр. працювала вчителем математики, директором, завідуючою учбовою частиною М.-Коцюбинської середньої школи. Нагороджена орденом Трудового Червоного Прапора (1960), «Знак Пошани», медалями.
- 95 років** від дня народження Андрія Володимировича РОЖАЛІНА (1922). Уродженець смт М.-Коцюбинське. Співробі-

тник редакції Чернігівської районної газети «Придеснянський колгоспник» (1947). Член спілки журналістів СРСР. Нагороджений орденом Червоної Зірки. Автор повісті «Лелеки літають у надвечір'я». На закінчення трудової діяльності працював на обласному радіо.

- 95 років** від дня народження Миколи Михайловича ПОРТНОГО (1922 – 1999), уродженця смт М.-Коцюбинське, учасника Другої світової війни, кавалера ордена Червоної Зірки, медалей «За відвагу», «За бойові заслуги», «За оборону Севастополя», «За оборону Кавказу», удостоєний ордена Богдана Хмельницького II ст. Дійшов до Берліна, залишив свій автограф на рейхстазі, визволяв Прагу. Учасник Параду Перемоги в Москві (1945). Працював комбайнером у колгоспі ім. Войкова. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, медаллю «За трудову доблесть».
- 95 років** від дня народження Івана Кириловича МОЛОЧКА (1922 – 2010), учителя історії М.-Коцюбинської гімназії. Учасник Другої світової війни, нагороджений орденами Богдана Хмельницького III ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалями.
- 95 років** від дня народження Лідії Михайлівни БАБАРИКО (1922 – 2008), педагога, учасниці Другої світової війни. Нагороджена орденом «За мужність» (1999), медалями, грамотами Міністерства освіти УРСР, СРСР. Активна учасниця суспільного життя селища, одна з організаторів місцевої організації ветеранів України (1987).
- 90 років** тому (1927, листопад) в с. Козел відкрито хату-читальню та сільбуд.
- 90 років** від дня народження Андрія Яковича ЗЕЛЯКА (07.07.1927 – 2013), уродженця с. Дніпровське. Працював головою М.-Коцюбинської селищної ради, головним бухгалтером колгоспу ім. Войкова.
- 90 років** від дня народження Григорія Миколайовича ПИСЬМЕННОГО (20.01.1927). Народився в с. Мажугівка. Працював завідуючим відділення колгоспу ім. Войкова. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1973).

- 85 років** тому (1932) розпочалася електрифікація с. Козел (нині М.-Коцюбинське).
- 85 років** від дня народження Бориса Івановича БРАЙКА (19.02.1932 – 04.11.2011), директора міжколгоспного лісництва (1982 – 1995), голови М.-Коцюбинської селищної ради (1977 – 1982).
- 80 років** від дня народження Олександри Михайлівни ПОЛУЯН (1937). Працювала головою ПК колгоспу ім. Войкова смт М.-Коцюбинське. Нагороджена Грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1989).
- 80 років** від дня народження Павла Філоновича МИРОНЕНКА (29.06.1937 – 08.12.2006), механізатора колгоспу ім. Войкова смт М.-Коцюбинське. Нагороджений орденом Трудової Слави III ст. (1977).
- 80 років** від дня народження Івана Михайловича РЕБЕНКА (26.11.1937), механізатора колгоспу ім. Войкова смт М.-Коцюбинське. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.
- 70 років** від дня народження Віктора Івановича ДОНЦЯ (1947). Пройшов шлях від курсанта Полтавського вищого зенітного ракетного командного Червонопрапорного училища до начальника військ ППО округу. В 1994 р. одержав звання генерал-майор. Нагороджений орденами «За службу в Збройних силах СРСР» III ст., Червона Зірка.
- 70 років** від дня народження Миколи Григоровича ПІНЧУКА (1947), голови Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, генерал-лейтенанта юстиції, судді військової колегії Верховного Суду України, кандидата юридичних наук, заслуженого юриста України, члена ради товариства «Чернігівське земляцтво». Народився в смт М.-Коцюбинське. Випускник Харківського юридичного інституту (1974). Працював народним суддею Сосницького районного народного суду. З 1977 року – суддя Чернігівського обласного суду. У 1983 році призначений заступником начальника управління юстиції виконавчого комітету Чернігівської

обласної Ради народних депутатів. З 1985 року працював на різних посадах у Верховному суді України.

- 70 років** від дня народження Михайла Васильовича СЕРДЮКА (1947), заступника генерального директора Чернігівського радіоприладного заводу (ЧеЗаРа) (1988 – 1989), заступника директора ТОВ «Датчикове підприємство «Завод РАПІД» (2002). Має звання «Заслужений машинобудівник України» (2001), нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора (1986), «Знак пошани» (1980).
- 65 років** тому (1952, квітень) в смт М.-Коцюбинське відкрито центральну районну бібліотеку для дітей.
- 60 років** тому (1957) встановлено пам'ятник воїнам-визволителям смт М.-Коцюбинське від нацистських окупантів.
- 60 років** тому (1957, січень) в артілі ім. Войкова відкрито колгоспний клуб.
- 60 років** від дня народження Валентини Миколаївни МАСТЄРОВОЇ (01.03.1957), відомого прозаїка, лауреата літературної премії ім. М. Коцюбинського. Народилася в с. Сивки Чернігівського району. Життям і творчістю пов'язана з смт М.-Коцюбинське.
- 60 років** від дня народження Раїси Миколаївни ВАСИЛЕНКО (23.03.1957), художнього керівника, директора комунального закладу «М.-Коцюбинський районний Будинок культури». Нагороджена грамотами Чернігівської обласної адміністрації та облради.
- 60 років** від дня народження Валентини Михайлівни ШОЛОХ (1957), вчителя біології, лауреата премії ім. Миколи Мглинцева (2013).
- 55 років** тому (1962, грудень) з ліквідацією М.-Коцюбинського району М.-Коцюбинська селищна Рада перейшла в підпорядкування Чернігівського району Чернігівської області.
- 55 років** від дня народження Тетяни Михайлівни ВІНОГРАДНОЇ (1962), учителя-методиста початкових класів М.-Коцюбинської гімназії. Відзначена премією ім. Миколи Мглинцева (2014).

- 55 років** від дня народження Володимира Борисовича БРАЙКА (1962), виконуючого обов'язки голови Чернігівської РДА (2008 – 2009). Очоловав КП «Зеленбуд» Чернігівської міської ради, доцент, кандидат сільськогосподарських наук, викладач Чернігівського національного технологічного університету.
- 55 років** від дня народження Олександра Володимировича ЧАУСА (1962), начальника відділу у справах сім'ї, молоді і спорту Чернігівської райдержадміністрації. Навчався в М.-Коцюбинській середній школі. Неодноразово за сумлінну працю, особистий внесок у реалізацію завдань молодіжної політики заохочувався грамотами РДА, ОДА, Почесною грамотою Міністерства молоді і спорту України (2009), Чернігівського обласного відділення НОК України (2013).
- 50 років** тому (1967) у смт М.-Коцюбинське на честь загиблих на фронтах Другої світової війни односельців споруджено Меморіальний комплекс.
- 50 років** тому футбольна команда смт М.-Коцюбинське «Мотор» стала володарем кубка району (1967), також **45 років** тому (1972).
- 45 років** тому (1972) у смт М.-Коцюбинське відкрито музей-кімнату письменника Михайла Коцюбинського, іменем якого названо селище.
- 40 років** тому (1977) у смт М.-Коцюбинське зведено двоповерхову будівлю лікарні на 120 ліжок.
- 40 років** тому (1977 р.) за високі показники у виробництві сільгосппродукції колгосп ім. Войкова смт М.-Коцюбинське визнаний переможцем у Всесоюзному соціалістичному змаганні і нагороджений перехідним Червоним прапором ЦК КПРС, Ради Міністрів СРСР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ.
- 40 років** тому (1977) у смт М.-Коцюбинське відкрився перший в області меблевий магазин.
- 40 років** тому (1977 р.) у смт М.-Коцюбинське створено міжколгоспне лісництво загальною площею 18 600 га лісу.

- 35 років** від дня народження Олександра Борисовича КОСОВЦЯ (27.05.1982), учасника АТО на сході України.
- 35 років** від дня народження Олени Вікторівни СЕРДЮК (23.02.1982) (псевд. – Олена Печорна), письменниці, лауреата літературних премій, члена Національної спілки письменників України, авторки книжок «Грішниця», «Кола на воді», «Фортеця для серця». Працює бібліотекарем Чернігівської центральної районної бібліотеки в с-ті М.-Коцюбинське.
- 30 років** від дня народження Олексія Сергійовича АРТЮШЕНКА (14.11.1987), учасника бойових дій в зоні АТО.
- 15 років** тому (2002) в с-ті М.-Коцюбинське урочисто відкрито гімназію.

Мньов

(Глядин, Пустиньки, Хропате, Центральне)

- 465 років** (1552) від першої літописної згадки про с. Мньов в описі Чорнобильського замку.
- 285 років** тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Мньов.
- 125 років** з часу першої писемної згадки про с. Глядин (1792).
- 120 років** тому (1897) в селі відкрито земську школу.
- 110 років** тому (1907) в селі збудовано нове приміщення Петропавлівської церкви.
- 95 років** від дня народження Івана Митрофановича ЛЬОДОВОГО (1922 – 1999), колишнього директора школи с. Мньов.
- 90 років** тому (1927) в селі почала функціонувати хата-читальня.
- 35 років** тому (1982, вересень) в селі відкрито нове приміщення школи.
- 20 років** тому с. Мньов газифіковано.

Мохнатин

- 85 років** тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Мохнатин.
- 50 років** тому (1967, серпень) в селі введено в дію нове приміщення сільського будинку культури на 300 місць.
- 30 років** тому (1987) в селі відкрито нове приміщення відділення зв'язку.

Новий Білоус ***(Кошівка, Деснянка)***

- 360 років** з часу першої писемної згадки про с. Кошівка (1657).
- 185 років** від дня народження Івана Яковича ДУНІНА-БОРКОВСЬКОГО (1832 – 1902), дворянина, мецената, голови Чернігівського повітового земства. Похований на цвинтарі Троїцької церкви села.
- 120 років** тому (1897) в с. Новий Білоус відкрито земську школу.
- 95 років** від дня народження Анатолія Григоровича СВИРИДОВСЬКОГО (19.07.1922–1968), легендарного артилериста, Героя Радянського Союзу (1944). Воював на Сталінградському та Воронезькому фронтах. Будучи командиром гармати 197-ї гвардійської стрілецької дивізії, гвардії сержантом, виявив безприкладний героїзм при форсуванні Дніпра. Похований в с. Новий Білоус. Центральна вулиця села носить ім'я А.Г. Свиридовського.
- 85 років** тому (1932) в селі відкрилась семирічна школа, яка згодом реорганізована у восьмирічну (1960).
- 65 років** від дня народження Ніни Миколаївни ПИЛИ (1952), нагородженої медаллю «За працю і звитягу».
- 50 років** тому (1967) на території Новобілоуської сільської ради велися зйомки фільму «Дикий мед».
- 15 років** тому (2002) в селі став до ладу газогін.

Олишівка

- 270 років** тому (1747) у смт Олишівка діє дяківська школа.
- 150 років** від дня народження Володимира Олександровича САВЧЕНКА-БІЛЬСЬКОГО (14.07.1867–21.09.1955), українського військового діяча, генерала-хорунжого флоту УНР, контр-адмірала, військово-морського теоретика.
- 120 років** від дня народження Євдокії Миколаївни СЕРБІНОЇ (1897 – 1985), вчительки Олишівської школи, заслуженого вчителя УРСР.
- 90 років** від дня народження Надії Сергіївни ШЕВЧЕНКО (16.04.1927), нагородженої Орденом Трудового Червоного Прапора (1951).
- 85 років** тому (1932 – 1960) Олишівка стає райцентром Олишівського району.
- 85 років** тому (1932) на базі діючої бібліотеки відкрито районну.
- 85 років** тому (з 1932) почала виходити Олишівська районна газета «Соціалістичний шлях» (до 1941), в післявоєнні роки – «Голос колгоспника» (1944 – 1960).
- 75 років** від дня народження Ганни Григорівни ЛИТВИН (27.02.1942), оператора машинного доїння колгоспу ім. Кірова, за доблесну працю нагороджена орденами Трудового Червоного Прапора (1986), «Знак Пошани» (1981).
- 50 років** тому (1967) Олишівка отримує статус селища міського типу.
- 50 років** тому (1967) на території селищ встановлено пам'ятник Богдану Хмельницькому.
- 50 років** тому (1967, травень) встановлено надгробок на братській могилі загиблих воїнів.
- 45 років** тому (1972) в смт Олишівка діє школа механізаторів.
- 45 років** тому (1972) при Олишівському будинку культури створено самодіяльний фольклорно-етнографічний ансамбль «Пряля», який виступав на сцені Олімпіади-80 в Москві, на Гомельському та Київському телебаченні, переможець телепередачі «Сонячні кларнети».

- 45 років** від дня народження Олександра Васильовича СЕЛЮЧЕНКА (27.12.1972), учасника АТО.
- 35 років** від дня народження Сергія Петровича ОБЛОВАТНОГО (04.07.1982), учасника АТО.

Пакуль

(Семенягівка, Рудня, Лінея, Папірня, Завод, Пильня)

- 275 років** тому (1742) житель с. Пакуль БОРИСЕНКО Давид збудував на р. Пакулька водяний млин і в подальшому поселення називалось хутір Борисівка.
- 275 років** тому (1742) житель с. Пакуль ФИЛИПОВИЧЕВ Іван збудував на р. Пакулька водяний млин. З тих пір поселення називалось Филиповичів хутір або Локотьків.
- 155 років** від дня народження Федора Дмитровича БЕЛЕТНЄВА (1862 – 1930), лісничого Пакульського лісництва, почителя корзиночної школи.
- 90 років** тому (1927) на території села засновано артіль спільного обробітку землі «Пахарь».
- 85 років** тому (1932) в селі почала працювати 7-річна школа.
- 55 років** тому (1962, вересень) с. Пакуль присвоєно звання «Село партизанської слави».
- 25 років** тому (1992) футбольна команда с. Пакуль «Полісся» вперше стала володарем кубка району.

Петрушин

- 285 років** тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Петрушин.
- 155 років** тому народився Микола Федорович ГАЙМАНОВСЬКИЙ (1862 – 1920), ієрей, настоятель Петрушинської церкви Різдва Богородиці (1890 – 1920). За його ініціативи в селі збудовано нову церкву і нове училище (1910). Деякий час виконував обов'язки завідуючого училищем, пізніше організував при церкві парафіяльну школу.

- 100 років** тому (1917) в селі створено кооперативне товариство.
- 35 років** тому (1982) на братській могилі встановлено скульптуру солдата і споруджено меморіальний комплекс.
- 15 років** тому (2002, січень) почав виходити історичний альманах с. Петрушин «Голос минулого» (видавець ГОРОБЕЦЬ С.М.).
- 10 років** тому (2007) на сільському кладовищі встановлено пам'ятний знак (хрест) жертвам Голодомору 1932 – 1933 рр.
- 10 років** тому (2007) у світ вийшла книга Сергія ГОРОБЦЯ «Петрушин за часів голодомору 1932 – 1933 років».

Піски

(Підгірне, Єньків)

- 105 років** тому (1912, жовтень) року в с. Піски відкрито земську школу.
- 95 років** від дня народження Петра Олексійовича МАЛЬЦЯ (1922 – 1991) учасника Другої світової війни, брав участь у Параді Перемоги (1945) в Москві.
- 95 років** від дня народження Миколи Івановича ПРИТИКОВСЬКОГО (1922 – 2010), учасника Другої світової війни, нагородженого орденами Леніна та «Знак Пошани».
- 60 років** тому (1957) на братській могилі радянських воїнів, полеглих у 1943 році у боях за визволення села від нацистських окупантів, встановлено надгробок.
- 55 років** тому (1962) в селі відкрито нову двоповерхову школу і нове приміщення колгоспної контори.
- 45 років** тому (1972) в селі відкрито поштове відділення.
- 30 років** тому (1982, серпень) в селі відкрито нове приміщення дитячого садка.

Пльохів

(Бірки, Скугарі)

- 490 років** з часу першої писемної згадки про с. Пльохів (1527).

- 310 років** тому (1707) в селі зведено церкву Покрови Богородиці.
- 285 років** тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Пльохів.
- 85 років** тому (1932) в с. Скугарі відкрито початкову школу.
- 70 років** від дня народження Миколи Васильовича ЯКОВЕНКА (1942), кавалера ордена Трудової слави III ст., колишнього водія колгоспу «Червоний прапор».
- 50 років** тому (1967) в селі встановлено обеліск на честь односельців, загиблих у боротьбі проти нацистських окупантів.

Редьківка

- 25 років** тому (1992, листопад) в селі збудовано нове приміщення школи.

Роїще

- 285 років** тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Роїще.
- 90 років** тому в селі створено перше товариство з обробітку землі (ТОЗ), з грудня 1927 року – колгосп «1 Травня».
- 85 років** від дня народження Петра Петровича ПЕЧОРНОГО (02.09.1932) – професора, народного художника України, Шевченківського лауреата, лауреата премії ім. І.Нечуя-Левицького, заслуженого діяча мистецтв України, члена Спілки художників України. Народився в с. Роїще.
- 35 років** тому (1982) футбольна команда с. Роїще «Нива» вперше стала чемпіоном району з футболу.
- 15 років** тому (2002) вийшла з друку книга О. ЛЯШЕВА «Роїще – село, сотенне містечко».

Рудка

(Селянська Слобода)

- 85 років** від дня народження Олексія Федосовича ФІЛОНЕНКА (1932), колишнього комбайнера, кавалера ордена Леніна.
- 55 років** тому (1962) відкрито будинок культури в с. Рудка.
- 55 років** від дня народження Юрія Миколайовича САПОНА (1962), учасника ліквідації аварії на ЧАЕС.
- 50 років** тому (1967) на території села проходили зйомки фільму «Дикий мед».
- 45 років** від дня народження Валентини Григорівни СТУКАЧ (1972), самодіяльної художниці; розписала внутрішнє приміщення місцевої церкви.

Седнів

(Нове)

- 490 років** тому (1527) в «Реестре границ черниговских» згадується «село Сновск, городовое, домов 50 было».
- 290 років** (1727) від першої письмової згадки про Седнівську дяківську школу при Георгіївській церкві.
- 205 років** тому (1812) під час Вітчизняної війни в Седневі сформовано 4-й козацький полк, який брав участь у Бородинській битві. Ілля Лизогуб за виявлену мужність та хоробрість був нагороджений орденом. Біля Воскресенської церкви похований житель Седнева, учасник Бородинської битви штабс-капітан Д.І. Косович. Під час війни 1812 року через Седнів до діючої армії постачались продукти. На честь перемоги над армією Наполеона у парку Лизогуба через старовинний рів був побудований Червоний місток.
- 230 років** від дня народження Іллі Івановича ЛИЗОГУБА (1787 – 1867), українського мецената, композитора-віолончеліста та піаніста, який заснував у Седневі впливове мистецьке

коло. Друг і покровитель поета Тараса Шевченка. Брав участь у Вітчизняній війні 1812 року, полковник, ад'ютант генерала М.Г. Рєпніна. За мужність та відвагу, проявлені у Бородинській битві, І.І. Лизогуб нагороджений золотою шпагою.

- 195 років** від дня народження Гриця МІРОШНИКОВА (1854), місцевого блаженного провидця, який передбачив арешт Т.Г.Шевченка.
- 170 років** від дня народження Іллі Людвиговича ШРАГА (23.08.1847 – 11.04.1919), українського громадського і політичного діяча, чернігівського адвоката, депутата І Державної думи Російської імперії, члена Української Центральної Ради, культурного діяча, відомого підтримкою класиків української літератури. Ідеолог чернігівської «Прогресивної».
- 150 років** від дня народження Миколи Федоровича МГЛИНЦЕВА (1867 – 1947), працював учителем, завідувачем, директором та завучем Седнівської школи (1918 – 1947), заслужений вчитель УРСР (1945).
- 120 років** від дня народження Петра Петровича СЕДЛЕРА (1897 – 1972), лікаря Седнівського протитуберкульозного санаторія. Першим у районі нагороджений знаком «Відмінник охорони здоров'я».
- 105 років** від дня народження Агнії Василівни ДЕСНИЦЬКОЇ (23.08.1912 – 1992), відомого мовознавця, професора, члена-кореспондента АН СРСР, засновниці радянської школи албанознавства. Директор Ленінградського відділення Інституту мовознавства АН СРСР (1963 – 1976). Авторка праць «Вопросы изучения родства индоевропейских языков» (1955), «Славянские заимствования в албанском языке» (1963), «Албанский язык и его диалекты» (1968), нарисів історії албанської літератури до поч. ХХ ст. «Албанская литература и албанский язык».
- 100 років** від дня народження Тетяни Нилівни ЯБЛОНСЬКОЇ (24.02.1917 – 17.06.2005), народного художника України, лауреата Національної премії ім. Т.Г. Шевченка, Героя України.

ни. Тривалий час творчо працювала у смт Седнів Чернігівського району. У 2006 р. тут відкрито пам'ятник художниці.

- 85 років** від дня народження Дмитра Семеновича ОСТАПЕНКА (1932), колишнього комбайнера радгоспу ім. Чкалова, кавалера орденів Леніна та Жовтневої революції.
- 50 років** тому (1967) в Георгіївській церкві смт Седнева проходили зйомки першого радянського фільму жахів «Вій».
- 45 років** тому (1972) Седнівський парк оголошено пам'яткою садово-паркового мистецтва, а Седнівський дуб – ботанічною пам'яткою природи.
- 10 років** тому (2007) краєзнавці району передали селищній раді для зберігання та поповнення «Літопис Седнівської територіальної громади».
- 10 років** тому (2007) встановлено скульптурну композицію «Козацька пісня», виконану аспірантом НАОМА А. Балохом. Завдяки цій роботі Балох став лауреатом міжнародної премії імені Григорія Сковороди; на відкритті пам'ятника виступив А.Т. Авдієвський – український хоровий диригент, композитор, педагог, академік Академії педагогічних наук України (1995), дійсний член (академік) Академії мистецтв України (1996), голова Національної всеукраїнської музичної спілки, Герой України.
- 5 років** тому (01.09.2012) відкрито новозбудоване приміщення Седнівського НВК на території якого встановлено пам'ятник Федору ЛИЗОГУБУ (29.09.2012).

Серединка

(Топчіївка, Сіножатське)

135 років тому (1882) в с. Серединка відкрито земську школу.

Слабин

(Мажугівка, Якубівка)

490 років з часу першої писемної згадки про с. Слабин (1527).

- 320 років тому** (1692) у с. Слабин діяла церква Пресвятої Богородиці. Зруйнована в 1938 р., відновлена в пристосованому приміщенні школи в 1969 р..
- 235 років** тому Слабинська сотня, адміністративно-територіальна і військова одиниця Чернігівського полку Гетьманщини (1651 –1782), була ліквідована та включена до Чернігівського намісництва.
- 130 років** тому (1887) в селі відкрито однокласну початкову церковну школу.
- 95 років** тому (1922) утворено радгосп «Світле життя».
- 85 років** від дня народження Івана Федоровича ТУРА (1932 – 2001), у минулому – комбайнера, нагородженого орденом Трудового Червоного Прапора (1977).

Слобода

(Вікторівка, Драчівщина)

- 105 років** від дня народження Івана Пилиповича РЕНЯ (1912), учасника Другої світової війни, нагородженого орденами Вітчизняної війни II ст. та Червоної Зірки, багатьма медалями
- 75 років** від дня народження Василя Опанасовича ЧУХА (1942), знатного хлібороба, нагородженого орденом Трудової Слави III ст. (1982).

Смолин

(Козероги)

- 285 років** тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Смолин.
- 120 років** від дня народження Єфросинії Василівни АПОЛЛО-НОВОЇ (1897), вчительки початкових класів Смолинської школи, зслуженого вчителя УРСР (1954). Нагороджена знаком Міністерства Народної освіти УРСР «Відмінник народної освіти».

- 80 років** від дня народження Михайла Павловича РЕВУНА (1937), доктора технічних наук (1984), професора (1985), заслуженого працівника вищої школи УРСР (1987), дійсного члена Академії наук вищої школи УРСР. У 1983 – 2003 рр. – ректор Запорізького індустріального інституту (Запорізької державної інженерної академії). З 2005 р. – професор кафедри автоматизованого управління металургійними процесами Запорізької державної інженерної академії. За розробку та впровадження ресурсозберігаючих технологій у виробництві спеціальних сталей відзначений Державною премією України в галузі науки і техніки 2011 року.
- 80 років** від дня народження Миколи Прокоповича КОМΠΑНЦЯ (15.08.1937), уродженця с. Смолин, академіка Української технологічної академії, почесного доктора економічних наук Української технологічної академії. Голова осередку товариства «Чернігівське земляцтво» у м. Києві. Нагороджений орденами «Знак Пошани» (1971), Трудового Червоного Прапора (1986), медалями «За доблесну працю», «Ветеран праці» (1987), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2001), Подякою Президента України (2002), Почесною грамотою Верховної Ради України (2003).
- 70 років** від дня народження Василя Йосиповича БУДЕННОГО (20.09.1947), поета, лауреата обласних премій ім. О. Десняка та М. Коцюбинського, доцента ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка. Народився в с. Смолин Чернігівського району.
- 60 років** від дня народження Федоса Михайловича НОСЕНКА (22.09.1957), уродженця с. Козероги, депутата Чернігівської районної ради, голови районної ради (2006 – 2010), директора Чернігівської районної ЦБС (2016).
- 100 років** від дня народження Петра Корнійовича КОЗЛОВА (02.10.1917), учасника радянсько-фінської війни, ветерана Другої світової війни. Нагороджений орденами Червоного Прапора, Червоної Зірки, Великої Вітчизняної війни II ст. За сумлінну працю нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

- 30 років** тому (1987, вересень) введено в дію Смолинський торфобрикетний завод.
- 20 років** тому, до 10-ї річниці Смолинського торфобрикетного заводу, вийшла книга Я. Ковальця «Так починався Смолинський торфобрикетний завод» (1997).

Старий Білоус

- 130 років** тому (1887) в селі зведено нове приміщення церкви Святого Духу. При церкві діяла парафіяльна школа та бібліотека.
- 95 років** від дня народження Олексія Миколайовича ЛЮБЧИКА (1922 – 2001), ветерана Другої світової війни, учасника битви на Курській дузі, капітана, командира танкового відділення, кавалера двох орденів Червоної Зірки.

Терехівка

(Малинівка, Товстоліс, Стасі)

- 445 років** Чорторіївському дубу, ботанічній пам'ятці природи з 1972 р.
- 125 років** від дня народження Дениса Гнатовича ЛУГОВСЬКОГО (1892 – 1976), колишнього голови колгоспу «Шлях Леніна».
- 105 років** від дня народження Івана Григоровича СИДОРЕНКА (1912 – 1997), жителя с. Товстоліс, ветерана Другої світової війни, мав бойові та трудові урядові нагороди, працював механізатором колгоспу, з 1930 р. вів літопис села.
- 95 років** від дня народження Марії Романівни СЕРДЮК (1922 – 2001), знатної ланкової, за високі врожаї льону нагородженої орденом Леніна (1969).
- 85 років** від дня народження Дмитра Дем'яновича ЮРКОВА (1932), жителя с. Стасі, кавалера ордена Трудового Червоного прапора (1976), одного з перших в районі ланкових механізованої ланки по вирощуванню картоплі та льонувдовгунця.

Трисвятська Слобода

(до 2016 р. – Радянська Слобода, Павлівка)

95 років від дня народження Івана Кириловича НІКІТЕНКА (1922–2011), ветерана Другої світової війни, учасника параду Перемоги в Москві (1941), нагородженого орденами та медалями.

45 років від дня народження Юрія Олександровича СОКОЛЕНКА (1972), сільського голови.

Халявин

(Полуботки)

285 років тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школав в с. Халявин та в с. Полуботки.

100 років від дня народження Миколи Івановича ЗУБКА (1917 – 1975), колишнього голови колгоспу ім. Жданова (1946 – 1975). Нагороджений орденами Леніна, Трудового Червоного Прапора, «Знак Пошани», Великою срібною медаллю (1956), срібними та бронзовими медалями ВДНГ СРСР, занесений на обласну Дошку пошани (1954) та до районної книги Трудової Слави (1972).

95 років від дня народження Марії Єфремівни ФОГИ (1922 – 2000), колишньої доярки місцевого колгоспу, кавалера орденів Червоного Прапора, «Знак пошани». У 1974 р. її ім'я занесено до обласної Книги Трудової Слави.

95 років від дня народження Дмитра Васильовича ТАРАХАНА (1922 – 1996), учасника бойових дій Другої світової війни. Нагороджений медаллю «За відвагу», мав трудові нагороди.

60 років від дня народження Анатолія Івановича ГАЙОВОГО (1957), вчителя фізичного виховання Халявинської школи, відмінника освіти України, кращого вчителя фізичної культури Чернігівщини (2004), тренера обласної дитячо-юнацької спортивної школи з лижного спорту Олімпійсь-

кого резерву. Нагороджений грамотами Міністерства освіти України (2005), Чернігівської обласної ради (2002), районної державної адміністрації та райради.

Хмільниця

(Рижики, Рябці, Рівнопілля)

285 років з часу першої письмової згадки про с. Рябці (1732).

90 років від дня народження Василя Денисовича ЛУГОВСЬКОГО (15.02.1922 – 1994). Народився в с. Терехівка Чернігівського району. Герой Соціалістичної Праці (1973), працював головою колгоспу «Дружба» (1955 – 1989), нагороджений орденами Леніна (1966, 1973), Жовтневої революції (1977), обирався депутатом обласної ради (1966 – 1990) та головою районної ради ветеранів, його прізвище заносилося на районну Дошку пошани та записано в районній Книзі трудової слави (1972).

60 років від дня народження Надії Дмитрівни СІЧКО (21.01.1957). 10 років працювала головою Хмільницької сільської ради.

50 років з часу утворення села Рівнопілля.

45 років (1972) з часу створення самодіяльного чоловічого ансамблю при Хмільницькому будинку культури.

35 років з дня народження Богдана Вікторовича БОНДАРЧУКА (13.03.1982), учасника АТО.

10 років тому (2007) с. Рябці газифіковано.

Черниш

(Клочків)

490 років з часу першої писемної згадки про с. Клочків (1527).

285 років тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Клочків.

100 років від дня народження Василя Романовича СЕДНЯ (1912 – 2010), учасника Другої світової війни. Працював учите-

лем Клочківської школи, позаштатний кореспондент районної газети з 40-річним стажем, занесений до Книги пошани газети «Шляхом комунізму». Його ім'ям названо вулицю в с. Клочків.

- 60 років** тому (1952) у селі зведено нове приміщення клубу, де розмістилась і бібліотека.
- 20 років** тому (23.05.1992) у Черниші встановлено бюст Т.Г. Шевченка (автор – заслужений скульптор України Світлана Мороз).
- 10 років** тому (2007) краєзнавці району передали сільській раді для зберігання та поповнення «Літопис Черницької територіальної громади».

Шестовиця

- 285 років** тому (1732) при сільській церкві почали діяти школа і шпиталь.
- 135 років** тому (1882) в селі відкрито земську школу і бібліотеку при ній.
- 45 років** тому (1972) створено футбольну команду «Десна», яка стала чемпіоном району (1992), володарем кубка району (1995), володарем суперкубка району (1996).
- 10 років** тому (2007) в Шестовиці відкрито меморіальну дошку Пилипу МОРАЧЕВСЬКОМУ (1806 – 1879), письменнику, перекладачу Святого Письма на українську мову.
- 10 років** тому (2007) шестовицькій територіальній громаді вручено герб села (Дизайн І. Ситого та Л. Посьмашної).
- 10 років** тому (2007) краєзнавці району передали сільській раді для зберігання та поповнення «Літопис Шестовицької територіальної громади».

Шибиринівка ***(Антоновичі, Москалі)***

- 285 років** тому (1732) в Ревізії Чернігівської сотні згадується школа в с. Шибиринівка.

- 235 років** тому (1782) с. Антоновичі стало центром волості.
- 95 років** від дня народження Михайла Уляновича БІЛОГО (12.11.1922 – 05.08.2001), видатного фізика, члена-кореспондента Академії наук (1969), заслуженого діяча науки України, ректора Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка (1970–1985), голови Верховної ради УРСР (1972–1980). Народився в с. Москалі.
- 95 років** від дня народження Надії Михайлівни ОЛЬХОВИК (23.07.1922), колишньої доярки, депутата обласної ради, кавалера ордена Леніна.
- 95 років** від дня народження Анатолія Олексійовича ГОРДІСНКА (01.09.1932), письменника, члена Спілки письменників СРСР, члена Спілки письменників Росії та Національної Спілки письменників України. Народився в с. Шибиринівка.
- 85 років** від дня народження Валентини Іванівни ГАНКЕВИЧ (КОБЕЦЬ) (08.10.1932), Героя Соціалістичної праці (1981), кавалера орденів Леніна, Червоної Зірки та Трудового Червоного Прапора. Уродженка с.Москалі.
- 25 років** тому (1992, серпень) Антоновицьку та Шибиринівську сільські ради об'єднано в одну – Шибиринівську сільську раду.
- 10 років** тому (2007) краєзнавці району передали сільській раді для зберігання та поповнення «Літопис Шибиринівської територіальної громади».
- 5 років** тому в Національному заповіднику «Софія Київська» відбулася виставка краєзнавця, збирача строжитностей Юрія Володимировича ДАХНА.

Сподвижник вчительської праці

**До 150-річчя
від дня народження
Миколи Федоровича
Мглинцева
(1867 – 1947)**

1918 року в Седневі відкрилась вища початкова школа і Вище навчальне училище, які згодом реорганізувалися у трудову 7-літню школу. Директором було призначено Миколу Федоровича Мглинцева. Та вчителювати він почав ще в дореволюційний час. З 1889 року давав уроки в початковій школі, потім в учительській семінарії. Був старшим учителем, завучем середньої школи. До Седнева приїхав із дружиною-медиком Галиною і маленькою донечкою. Тут ще й синок Левко народився. Але дружина, лікуючи людей, заразилася тифом і померла, за нею й донечка. Тяжко переживши удар долі, Микола Федорович живе для сина, але і його втрачає. Лев уже працював у школі в сусідньому селі, був одружений, коли його заарештували за те, що служив свого часу в денікінській армії, й відразу розстріляли. Єдиною втіхою Миколи Федоровича залишилися школа і чужі діти, тож їм і віддав себе до останнього подиху. Якось Микола Федорович згадував: «Я переніс дальтон-план і комплекси, педологію і проценти, але завжди тримався одного – дати дітям знання, виховати почуття любові до Батьківщини».

Під час нацистської окупації Другої світової війни Микола Мглинцев не покинув Седнів, але й відмовився співпрацювати з ворогом. Від голодної смерті його врятували учні, які стали партизанами. До кінця життєвого шляху Микола Федорович залишався в Седневській школі на посаді завідуючого та директора школи, викладав географію.

У переможному 1945 році Указом Президії Верховної Ради УРСР «За видатні заслуги в області виховання і навчання дітей, за активну участь у громадському житті» Микола Федорович Мглинцев удостоєний звання Заслужений учитель Української РСР. Це

був 55-й рік його педагогічної діяльності. Ім'я заслуженого седнівського вчителя, улюбленця дітей і колег, багатостраждальної і дуже доброї людини кілька десятиліть ніде не згадувалося. Можливо, публікація під заголовком «56 років педагогічної діяльності» в газеті «Придеснянський колгоспник» за 14 вересня 1945 р. була останньою про Миколу Федоровича. В ній повідомлялося, що громадськість Чернігівського району вшанувала найстарішого в районі учителя Мглинцева: «Сивий дідусь, «ходяча енциклопедія», як іноді в житті звать вчителя, на 78-му році життя працює з енергією молодого відданого громадянина, справжнього патріота своєї Батьківщини». А в 1947 році його не стало.

Буревії історії віднесли нас далеко від тих часів, та завдяки дослідницькій роботі Андрія Курданова, Сергія Горобця, завдяки живій пам'яті земляків тепер відомі біографія неординарного педагога і патріота, його заслуги і сподвижницька праця. У жовтні 2005-го на могилі Заслуженого вчителя України Миколи Мглинцева відкрито пам'ятник. «Щорічна Премія районної ради та райдержадміністрації працівникам загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних навчальних закладів імені Миколи Мглинцева» – так називається перша за всю історію Чернігівського району премія освітянам.

Джерело:

Літопис доль та днів минулих. Ч. 1. – Чернігів, 2013. – С. 64-65.

23 лютого

Магія життєтворчості

**До 35-річчя
від дня народження
Олени Печорної (Сердюк)
(23.02.1982)**

**«...вірте, що всередині кожного
з нас існує власне небо.
І що б не сталося,
воно обов'язково допоможе
встояти на ногах і піти далі».**
Олена Печорна (Сердюк)

Автор про себе:

Народилась 23 лютого 1982 року, розбавивши своєю появою свято мужності та відваги, однак остання обставина мені навіть подобається. Колискою стала древня українська земля Чернігівщини, спочатку невеличке село Левковичі Чернігівського району, котре зараз стало ще меншим, пізніше сім'я переїхала до селища Михайло-Коцюбинського, також Чернігівського району, де живу й нині. Сім'я цілком звичайна. Бабусі та дідусі з обох ліній все життя працювали на землі, мати – медик, батько – інженер за фахом, однак працює не за спеціальністю. Маю молодшу сестру, що є одним із перших моїх читачів. Писати почала якось непомітно – сама для себе, скоріш за все, як і кожний підліток, таким чином прагнула самовиразитись.

Закінчила школу ім. М.Коцюбинського з відзнакою, вступила до Ніжинського державного, тоді ще педагогічного, університету ім. М. Гоголя. Отримала диплом з відзнакою за спеціальністю «Українська мова та література» і «Практична психологія». Працювала у ЗОШ №1 міста Славутича, викладала українську мову та літературу в сьомих класах.

Через рік пішла у декретну відпустку, народила сина, а потім і книгу – принаймні, нарешті знайшла час для написання чогось більш об'ємного, аніж оповідання та нариси. Рукопис був відзначений Міжнародною літературною українсько-німецькою премією імені Олеся Гончара. Після першої декретної відпустки плавно перейшла у другу – цього разу народила донечку. Вийшла на роботу – працюю в храмі книги, а якщо простіше – бібліотекар відділу обслуговування центральної районної бібліотеки Чернігівського району. Виховую свій скарб у квадраті, а пізно вночі уриваю годинку для душі та слова. Пишу про людей і для них.

Усім читачам я бажаю любові до життя. Радійте йому, а ще вірте, що всередині кожного з нас існує власне небо. І що б не сталося, воно обов'язково допоможе встояти на ногах і піти далі.

*

Перший твір Олени Печорної – бестселер «Грішниця»– завоював премію Олеся Гончара та премію ім. М. Коцюбинського. Наступні її романи – «Кола на воді» та «Фортеця для серця» – також мають величезний успіх у читачів. За рейтингом журналу «Фокус» авторка увійшла до найуспішніших українських письменників.

Література:

1. Печорна О. Фортеця для серця: роман / Олена Печорна; передм. Н.Шевченко. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. – 368 с.
2. Печорна О. Кола на воді / Олена Печорна; передм. Г.Пагутяк; худож. Т. Коровіна. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. – 288 с.
3. Печорна О. Грішниця: роман / Олена Печорна; передм. М. Іванцова. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2011. – 308 с.

24 лютого
Тетяна Яблонська і Седнів

До 100-річчя
від дня народження
Т.Н. Яблонської
(24.02.1917 – 17.06.2005)

«Я завжди намагалася
бути щирою».
Т. Яблонська

Яблонська Тетяна Нилівна (1917–2005) – народна художниця, Герой України, лауреат Національної премії ім. Т.Г. Шевченка дуже любила Седнів і працювала тут з особливим натхненням. Батько художниці, вчитель за професією, також у молодості мріяв стати живописцем, але не склав іспитів у Петербурзьку художню академію. 1928 року родина переїхала в Україну, а 1935-го Тетяна Яблонська вступила на навчання до Київського художнього інституту, і вже у студентські роки мала персональні виставки. Дуже любила подорожувати, всюди з інтересом сприймала все нове і незвичайне, створювала нові полотна. Великий вплив на її творчість мала Італія.

Седнів також був особливим місцем для Тетяни Нилівни, її бачили з мольбертом в усіх куточках. Вона цікавилась життям селища, вболівала за людей, з багатьма дружила, а жителі відповідали взаємністю на її любов і дружбу, навіть деякі громадські справи часом вирішували разом з художницею. Про цю близькість і взаєморозуміння, про глибоке проникнення мисткині в сутність провінційного життя розповідають і картини, написані Яблонською в Седневі: «Етюд до картини «Літо» (1965), «Юність» (1969), «Стара оселя» (1990), «Сяйво» (1992), «Будиночок Якова Яковича» (1990), «Хліб», «Весняне сонце», «На Десні», «Повернення з сінокосу», «Травень», «Льон», «Зимовий день в Седневі», «Ясний вечір».

До Седнева Тетяна Нилівна приїздила завжди з доньками, навіть платтячка їм шила місцева кравчиня, ситець на одяг купувався тут же в магазині. Гаяне Атаян, донька художниці, так говорила про матір: «Вона була скромна, поважала колег. Ми постійно сюди приїздили. Тут написала вона відомі картини «Льон», «Юність», «Зима на фермі», безліч пейзажів. Тут було багато передумано, осмислено, Седнів був для неї джерелом натхнення». І сама Тетяна Яблонська про себе: «Коли в юності бачила зірку, котра падає, я завжди говорила: хочу бути хорошим художником. Інших бажань не замовляла... у глибині старого саду я написала десятки етюдів. Часом здається, що джерело вичерпане, але життя дарує все нові відчуття, все нові варіації. Під седнівськими липами мене охоплює дух старосвітської садиби. Поруч ще живуть кілька вікових лизогубівських яблунь...».

Ось так і створювались десятки високохудожніх полотен, що стали всесвітньо відомими.

У травні 2006 року у Седневі відкрито пам'ятник Тетяні Яблонській роботи скульптора Василя Бородая і архітектора Володимира Скульського.

Джерело: Літопис доль та днів минулих.
Ч. 1. – Чернігів, 2013. – С. 472–473.

Література

1. Короткевич Е. Татьяна Яблонская / Е. Короткевич. – М.: Сов. художник, 1980. – 108 с.
2. Тетяна Яблонська: Народний художник України, академік Академії мистецтв України: кат. виставки. – К., 1997. – 95 с.: іл. – (Видатні українські художники ХХ століття).
3. Тетяна Яблонська: Живопис – графіка: альб. / авт.-упоряд. І. Бугаєнко. – К.: Мистец., 1991. – 176 с.
4. Тетяна Яблонська // Шаров І. Художники України: 100 видатних імен / І. Шаров. – К., 2007. – С. 467.

1 березня
Творчий автограф
Валентини Мастерової

До 60-річчя
від дня народження
(1.03.1957)

«Не знаю, навіщо пишу.
А навіщо живу?»
В. Мастерова.

Мастерова (Шовкун) Валентина Миколаївна народилася 1 березня 1957 року в селі Сивки Чернігівського району.

Мальовнича природа межиріччя Десни та Дніпра, особливості характеру побуту мешканців цього регіону виховали у ній ніжну співчутливу душу, поетичне бачення життя і водночас уміння правильно оцінювати та переборювати складні реалії навколишнього світу.

1974 року закінчила Михайло-Коцюбинську середню школу, рік пропрацювала на Чернігівській кондитерській фабриці кондитером. По закінченні радіомеханічного училища при Чернігівському радіоприладному заводі продовжувала трудову діяльність на заводі автозапчастин, фабриці музичних інструментів.

Потяг до пера відчула ще в дитинстві. Але всерйоз зайнялася літературою в юні літа. Це їй послужило приводом до вступу на факультет журналістики Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, який закінчила з відзнакою.

З 1987 до 1993 року завідувала відділом сільського господарства Менської районної газети. З 1996 року – власкор обласної молодіжної газети «Гарт».

Літературні інтереси Валентини Мастерової досить широкі. Вона пише вірші, оповідання, новели, романи, володіє всіма формами журналістського мистецтва. 1991 року стає пере-

можцем міжнародного літературного конкурсу «Гранослов», 1997 – всеукраїнського – «У свічаді слова». Перша книга Валентини Мастерової «Так плакало дерево» з'явилася друком 1992 року і здобула визнання критиків та читачів. 1999 року вийшла друга книга оповідань «Крила». За роман «Суча дочка» удостоєна літературної премії ім. М. Коцюбинського (2004). У багатьох творах авторки рядки дзвенять болем за долю України, її майбутнє. Цей чистий передзвін неможливо не почути і не відчути. Бо Україна для неї – це й блакитні стрічки рік, це мальовниче Полісся, прекрасне у будь-яку пору року і люди – прості і герої. Письменниця пропускає крізь себе не лише радість, а також біль і розчарування, тривогу і смуток – все те, що відобразилось на біографіях українців, кожної людини та її рідної Батьківщини – України. Хвилює авторку війна на сході України, болить її серце за дітей українських, що відстоюють цілісність і незалежність нашої держави.

У Національній спілці письменників України з 1993 року. Член Ради НСПУ. Обіймала посаду головного редактора газети «Наш край» Чернігівського району.

Нині Валентина Мастерова мешкає в селі Красилівка на Козелеччині. «Якщо птах не літає – відмирають крила, якщо людина не творить добро – відмирає серце», – так говорять у народі. Людина, яка живе на землі, повинна творити добро і розвивати ті таланти, які дав Господь. У Валентини Мастерової є цей талант. І літературна творчість для неї – не покликання, а доля, благословенна Богом.

Література

1. Мастерова В. Красилівські тополі, Мастерова і пес Дік... / В. Мастерова // Десн. правда. – 2014. – №45. – С. 8.
2. Мастерова В.М. Мавра: повість / В.М.Мастерова. – Чернігів: Русь, 2009. – 148 с.
3. Мастерова В. М. Вовкулака: оповідання // Склянка Часу: Літ.-мист. журнал. – Канів. - 2006. – №40. – С. 148–152.

4. Мастерова В. М. Смарагд [Текст]: роман / Валентина Мастерова; [авт. передм. Ю.Мушкетик].– Чернігів: Чернігівські береги, 2005. – 244 с.
5. Мастерова В. М. Суча дочка [Текст]: роман / Валентина Мастерова; [передм. О.Сизоненко]. – Чернігів: Чернігівські береги, 2005. – 207 с.
6. Мастерова В. М. Сиродій. Вовкулака: оповідання // Незнайомка: Антологія української «жіночої» прози та есеїстики другої пол. ХХ– поч. ХХІ ст. / авторський проєкт Василя Габора. – Львів, 2005.– С. 358-367.
7. Мастерова В. М. Не той : оповідання // Друже мій, кате : зб. «СКІФ» (Спецслужби. Кримінал. Історія. Фантастика) / ред.: С. Дзюба, Р. Мусяєнко, С. Реп'ях. – Чернігів: КП «Видавництво «Чернігівські береги», 2003. – С. 23–33.
8. Мастерова В. Крила: оповідання; етюди / Валентина Мастерова. – К.: Укр. Письменник, 1999. – 99 с.
9. Мастерова В.М. Сиродій: оповідання // Квіти в темній кімнаті: Сучасна українська новела. – Київ.: Генеза, 1997.– С.240-244.
10. Мастерова В. Так плакало дерево: оповідання / Валентина Мастерова. – К.: Укр. Письменник, 1992. –45с.

Про В.М. Мастерову

1. Валентина Мастерова з позиченим у хуртовини сріблом // Десн. правда.– 2013.– №18.– С. 12.
2. Ткач М. «Суча дочка» як дзеркало радянської доби / М. Ткач // Літературний Чернігів: Щоквартальний мистецький журнал літературної спілки «Чернігів». – 2006. – N1 (33). – 178-183. – Рец. на кн.: Мастерова В. Суча дочка: Роман. – Чернігів: КП «Вид-во «Чернігівські береги», 2005. – 208 с.
3. Мастерова Валентина Миколаївна // Письменники Чернігівщини: довідник. – Чернігів, 2001. – С.49-50.

13 червня **Сільський інтелігент і патріот**

До 160-річчя
від дня народження
Леоніда
Герасимовича
Глядиківського
(13.06.1857 – 1914)

Народився 13 червня 1857 року. Навчався Леонід Глядиківський у Київському університеті ім. Святого Володимира, а після навчання, з травня 1884 року, був призначений лікарем медичної дільниці в село Козел (нині Михайло-Коцюбинське), де й працював на цій посаді аж до 1914 року. Лікар Глядиківський також проводив прийом хворих і в амбулаторії села Андріївка – тій самій, яку збудували а XIX столітті нащадки Олександра Рігельмана.

Леонід Герасимович чудово знав село і насущні проблеми його жителів. Він часто скаржився на недосконалість лікування, але робив усе можливе, щоб допомогти пацієнтам. Неодноразово з'являлася нагода перейти на службу в місто, але він не проміняв скромного статусу земського лікаря на вигоди міського життя.

Сільський інтелігент і патріот, Глядиківський переймався не лише медичним обслуговуванням на селі. Його цікавив також стан освіти. Особливу увагу він виявляв до народних училищ, багато років був членом повітової училищної ради і до кінця життя захищав інтереси учителів. Леонід Герасимович був попечителем Андріївського міністерського 2-класного училища та Козлянського земського училища. Завжди опікувався п'ятьма-шістьма школами, бував на екзаменах, і учні завжди його чекали, бо Глядиківський привозив в подарунок книжки. Він виділяв зі своєї скромної зарплати кошти й для організації народних читань.

У 1897 році в Козлі з'явилася (одна з перших у повіті) бібліотека, сформована на основі книжкового фонду, надісланого з Московського комітету грамотності, і Леонід Герасимович теж опікувався цим вогнищем культури на селі. Як свідчить «Земський сборник Черниговской губернии» за 1898 рік бібліотека відкрилася «...въ квартире земскаго врача, который взялъ на себя трудъ исполненія обязанности библиотекаря и веденія отчетовъ».

Коли забракло сил належним чином виконувати цю величезну багатопланову роботу, Леонід Гляди́ковський перейшов на посаду чиновника, переїхавши до Чернігова, де він пропрацював лише один рік. Це колоритна постать серед перших земських лікарів, які з 70-х років ХІХ століття почали наближувати медицину до села, надаючи людям допомогу і ліками, і словом. На території нинішнього Чернігівського району було шість лікарських дільниць і кілька амбулаторій.

Фото ж лікаря Гляди́ковського допомогла знайти краєзнавець, збирач історії медицини Чернігівщини Галина Середенко.

Література

1. Земський сборник Черниговской губернии. – 1898. – № 5. – С.27
2. Курданов А. Земський лікар Гляди́ковський // Наш край. – 2007. – 28 липня.

14 липня
Із нащадків
козацько-старшинського роду

До 150-річчя
від дня народження
Володимира
Олександровича
Савченка-Більського
(14.07.1867 – 21.09.1955)

На жаль, біографія, діяльність та внесок в історію цього військовика і досі залишаються не дослідженими, тому наразі є актуальним упорядкувати розрізнену та фрагментовану інформацію про цю людину, окресливши віхи життя і заслуги цього українського військового моряка.

Володимир Савченко-Більський народився 14 липня 1867 року в містечку Олишівка Козелецького повіту Чернігівської губернії в українській шляхетській сім'ї (в деяких джерелах фігурує село Оленівка Борзнянського повіту Чернігівської губернії з датою народження 14.06.1867 р., є й інші відомості). Батько Володимира – Олександр Савченко-Більський – був знаним на Чернігівщині іконописцем, походив зі старовинного козацького роду, який брав свій початок від литовського шляхтича Сави Більського, що наприкінці XVI сторіччя прийшов до Запорозької Січі. Його мати також мала козацьке походження – належала до роду Суліїв, з якого вийшло багато громадських діячів старої України.

За короткими біографічними даними – яскравий життєвий шлях, сповнений глибокого змісту.

Володимир, на відміну від своїх братів, обирає військову кар'єру. В 1888 році двадцятирічний Савченко-Більський заступає на військову службу, по закінченню піхотного юнкерського училища у 1893 році служить у 22-му піхотному Ниж-

ньоновгородському полку старшиною. 1902 року відряджений до Адміралтейства, продовжує службу на Північному флоті. Однак необхідність постійного зв'язку з рідною українською землею дала про себе знати, і вона змушує молодого поручика цього ж року перевестися на флот із зарахуванням по адміралтейству і, отримавши звання штабс-капітана, оселитися в Севастополі.

Володимир Олександрович бере активну участь у житті української севастопольської громади і стає членом конспіративного гуртка «Кобзар» (1907), де з двома десятками морських офіцерів та місцевих освітян береться за нелегку тоді справу популяризації української пісні, книги, вистави.

На початку Першої світової війни В.Савченко-Більський переводиться на Чорноморський флот. В грудні 1915 року Володимир Олександрович отримує звання підполковника, а навесні 1917-го його призначають командиром Севастопольського флотського півекіпажу, капітаном 2-го рангу. Згодом ця військова формація зусиллями командира стає першою українською військово-морською частиною ХХ ст.

Після утворення Української Центральної Ради Савченко-Більський організовує і очолює Раду Української Чорноморської громади та активно проводить українізацію флотських екіпажів у Севастополі та Одесі. Далі – з грудня 1917р. – призначається директором канцелярії Морського секретарства Центральної Ради у Києві.

Полковник Володимир Савченко-Більський був одним з тих, хто стояв біля колиски новонародженого українського флоту. З його ініціативи засновано гардемаринські школи в Миколаєві, Севастополі, Кам'янці-Подільському. Перебуваючи на своїй посаді, він бере активну участь у розробці «Тимчасового закону про флот УНР», що був прийнятий 1918 року і закріплював за Україною право на власний флоті його існування нарешті стало історичною дійсністю. За заслуги у його становленні Володимир Олександрович отримує ранг генерал-хорунжого, займає місце начальника Морського генерального штабу УНР, і

згодом призначається начальником Головної військово-морської управи Військового міністерства УНР.

Після поразки визвольних змагань, інтернований з частинами Армії УНР, Савченко-Більський деякий час проживає у Польщі.

Коли запалав вогонь Другої світової війни, у 1943 р. генерал стає одним із ініціаторів формування у складі вермахту Українського визвольного війська, розраховуючи таким чином невдовзі створити цілком автономну структуру, яка змогла б самостійно провадити боротьбу за українську державність.

По закінченні війни Володимир Савченко-Більський перебрався до Франції, очолюючи Головну раду Хреста Симона Петлюри.

Український громадський та військовий діяч є автором низки статей з історії Українського воєнно-морського флоту, опублікованих у виданнях «Табір», «За державність», «Український інвалід», альманасі «Літопис Червоної Калини», інших.

21 вересня 1955 року у французькому місті Абодант кавалер Хреста Симона Петлюри генерал-хорунжий Володимир Савченко-Більський відійшов у вічність.

Як не прикро було б казати, але ми і досі недостатньо знаємо і шануємо цього борця за Українську державу. Біографія і праці генерала ще потребують ґрунтовнішого дослідження і популяризації.

Література

1. Боляновський А. Українські військові формування в збройних силах Німеччини (1939 – 1945). – Львів, 2003.
2. Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років ХХ ст.) / Крип'якевич І., Гнатевич Б., Стефанів З. та ін.; упоряд. Б.З. Якимович. – Вид. 4-те, змін. і доп. – Львів: Світ, 1992.
3. Литвин М.Р., Науменко К.С. Збройні сили України першої половини ХХ ст. Генерали і адмірали / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів; Харків: Вид-во Сага, 2007.

23 серпня
Містечко Седнів –
мала батьківщина Іллі Шрага

До 170-річчя
від дня народження
Іллі Людвиговича Шрага
(23.08.1847 – 11.04.1919)

Напевно, в пам'яті людській останеться він надовго, як зразок ідеального громадянина, невсипущого працівника та особисто прекрасної людини – щасливе поєднання внутрішнього благородства з околишньою величністю.

С. Єфремов

На високих зелених крутогорах, над річкою Снов красується це славне в історії України містечко, розкриває щирі обійми кожному, хто завітає до нього. Можна припустити, що так само привітно зустріли седнівці у першій половині XIX ст. лікаря-німця із Саксонії, доктора медицини Липського університету Людвіга Шрага, який на запрошення родини Лизогубів приїхав на Чернігівщину і став на довгі роки їхнім домашнім лікарем. У Седневі знайшов Л. Шраг і своє кохання: він одружився з дівчиною з роду Колодкевичів, яких ще звали Писаренками.

У 1847 році, 23 серпня, у молодій парі народився хлопчик, якого назвали Іллею. На все життя зберіг Ілля Шраг любов до своєї малої батьківщини, вдячність за щасливі роки дитинства. Той дух, який панував в родині Лизогубів, суттєво вплинув на формування Іллі Шрага. Незважаючи на те, що родина, коли синові виповнилося 13 років, переїхала до Чернігова, він ніколи не поривав зв'язок із Седневом.

Отримавши попередню освіту, студіював у Петербурзькому університеті, але 1869 року був з нього виключений за

участь у студентському заворушенні й відправлений до Седнева під поліцейський нагляд, і з цього часу вже надовго не покидав Чернігівщини.

Із 1869 року працював гласним Чернігівської губернії. Під впливом О. Кониського і В. Антоновича Ілля Шраг приєднується до українського національного руху і з 1897 року належить до Загальної української безпартійної організації, очолюючи її чернігівську громаду.

У 1905 – 1906 роках був заступником голови Союзу автономістів, згодом – заступником голови Товариства українських поступовців, яке утворилося в 1908 році після розпаду УРДП.

1906 року Ілля Шраг обраний депутатом до Першої Державної думи від Чернігівщини, де очолює Українську парламентську громаду, яка в Державній думі домагалася національної автономії України, був одним з авторів проекту засад автономії, винесеного на розгляд думи. Належав до радикально-демократичної партії, з якої 1917 року утворилася Українська партія соціалістів-федералістів. Член Української Центральної Ради від Чернігівської губернії та член Українського правничого товариства.

Працюючи у часописах «Украинский вестник», «Записках Наукового Товариства ім. Т.Шевченка», «Раді», Ілля Шраг був одним із засновників чернігівського осередку товариства «Просвіта».

У квітні 1917 року на Всеукраїнському національному конгресі Іллю Шрага було обрано членом Української Центральної Ради та включено до складу її комісії з розробки проекту статуту автономії України. За часів УНР Іллі Людвиговичу запропонували посаду прем'єр-міністра, але він не зміг обійняти її за станом здоров'я.

Помер Ілля Людвигович Шраг у 1919 році в Чернігові, де перебував під домашнім арештом більшовиків. Його ім'я, що так високо шанувалося сучасниками, було несправедливо забуте і довгий час навіть не згадувалося.

Сьогодні Ілля Людвигович Шраг після довгих років замовчування повертається не тільки на свою малу Батьківщину, а й в історію України. За часів її незалежності написано чимало праць про його життєвий шлях та громадсько-політичну діяльність, одна з вулиць Чернігова носить його ім'я, на будинку Седнівської селищної ради відкрито меморіальну дошку, а дослідники і шанувальники проводять Шрагівські читання, досліджуючи і пропагуючи все нові і нові сторінки життя відомого седнівського земляка.

Література

1. Демченко Т. Батько Шраг. – Чернігів, 2008.
2. І. Л. Шраг. Документи та матеріали / упоряд.: В. М. Шевченко та ін. – Чернігів, 1997.
3. Самохіна Н. Рід Лизогубів в історії України // Містечко над Сномом: збірник статей і матеріалів. – Ніжин, 2007. – С. 124 – 150.
4. Сапон В. Седнів: історико-краєзнавчі етюди. – Ніжин, 2004.
5. Шарпата Н. Містечко Седнів – мала батьківщина Іллі Шрага / Наталія Шарпата // Шрагівські читання: збірник статей і матеріалів / відп. ред. О. Коваленко. – Чернігів, 2011. – С. 4 – 8.

17 вересня
Меценат, дворянин, голова
повітового земства

До 185-річчя
від дня народження
Івана Яковича
Дуніна-Борковського
(17.09.1832 – 3.09.1902)

Особливе місце серед чернігівських меценатів кінця ХІХ– початку ХХ ст. посідає Іван Якович Дунін-Борковський (1832 – 1902), дворянин, багатий землевласник та володар фінансового капіталу. Величезні кошти жертвував він на розвиток народної освіти, на стипендії студентам вищих навчальних закладів. Саме йому зобов'язані здобуттям вищої освіти десятки й сотні молодих людей з небагатих родин, вихованці Чернігівського земського сирітського будинку що отримали путівку в життя на благодійницькі гроші.

І.Я.Дунін-Борковський – нащадок старовинного роду, що бере початок з ХІ ст. від Вільгельма Швено, одруженого з дочкою короля датського, представник двадцять другого покоління цього древнього роду, а легендарний В.К. Дунін-Борковський, один з найбагатших та найвпливовіших діячів України кінця ХVІІ – початку ХVІІІ ст., чернігівський полковник, генеральний обозний Війська Запорозького, був його рідним прапрапрадідом.

Народився Іван Якович 17 вересня 1832 року в родовому маєтку Дуніних-Борковських – Бобровиця, передмісті Чернігова, був єдиною дитиною в сім'ї. Отримав початкове домашнє виховання, потім навчався в Чернігівській гімназії у 1852 році з чином ХІІ класу завершив навчання у Ніжинському юридичному ліцеї. Невдовзі вступив на військову службу. Брав безпосередню участь у Кримській війні. Був нагороджений медаллю за хоробрість. Отримав військовий чин підпоручика, а при виході у відставку в 1857 році – поручика.

Мати, Софія Семенівна, сину виділила невеличкий маєток у с. Новий Білоус, де той і оселився, та жив там до смерті матері. А коли став повноправним спадкоємцем, переїхав до Чернігова. Саме з того часу й розпочав Іван Якович свою громадську діяльність. Служив почесним мировим суддею, повітовим і губернським гласним, неодмінним членом присутствія з селянських справ, губернським і повітовим предводителем дворянства. Майже 20 років займався він громадськими справами. І всюди «по отзыву людей, имевших с ним дело, всегда проявлял полное бескорыстное трудолюбие, самостоятельный взгляд на дело и прямоту, доходящие иногда до резкости. К этому времени относятся первые шаги его на поприще частной благотворительности, ...еще до учреждения стипендий на счет Ивана Яковлевича всегда воспитывалось несколько студентов, которым он ежегодно высылал деньги». Але він ніколи не говорив про свої пожертвування та унікав усіляких подяк. Тому багато випадків його благодійництва залишились для публіки невідомими. Найбільші пожертви І.Я.Дуніна-Борковського: жіночій гімназії – 5 тисяч крб., чоловічій гімназії – 20 тисяч крб., реальному училищу – 50 тисяч крб.; згідно з духовним заповітом кожен з цих закладів одержав по 30 тисяч крб., нижчі навчальні заклади – по 10 тисяч крб., губернське земство на стипендії – понад 400 тисяч крб. А всього – більше 600 тисяч крб.

Точну кількість тих, хто скористався допомогою І.Я. Дуніна-Борковського, визначити сьогодні важко, за приблизними підрахунками – понад 250 осіб. Вдалося встановити прізвища 218.

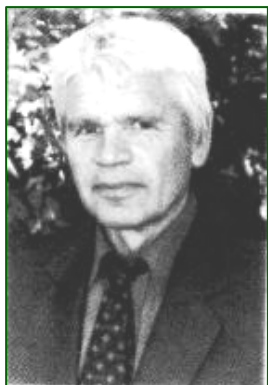
Особисте життя Івана Яковича не склалося. Він помер неодруженим 3 вересня 1902 року в Чернігові. Похований І.Я.Дунін-Борковський в с. Новий Білоус на цвинтарі Троїцької церкви. Могила його збереглася до нашого часу. Свідчення про благодійницьку діяльність Івана Яковича можна знайти в матеріалах Чернігівського губернського земства: в «Земских сборниках Черниговской губернии», «Сводах постановлений Черниговского Губернского Земского Собрания» та в «Журна-

лах засіданий Черниговського Губернського Земського Собрания», газеті «Черниговские губернские ведомости».

Література

1. Журавльова Т.П. «Действительно щедрый жертвователь на нужды народного образования» [Текст] /Тетяна Журавльова // Скарбниця української культури. – Чернігів, 2004. – Вип. 4. – С.70 – 78.
2. Журналы заседаний Черниговского губернского земского собрания очередной сессии 1911 года, состоявшейся 1–12 декабря 1911г. – Чернигов, 1912. – Доклад № 11. – С. 3.
3. Засенок С. Славетний земляк: [Текст] (Іван Якович Дунін-Борковський) / Сергій Засенок // «Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729 – 1730 гг.» / Ред. С.М.Горобець. – Чернігів, 2004. – С.53 – 54.
4. Земский сборник Черниговской губернии. – 1876. – № 5–8. – С. 1.
5. Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник. – Т. 1. – К., 1908. – С. 493.
6. Родословная дворян и графов Дунин-Борковских (герба Лебеда). – Чернигов, 1890. – С.2-4;
7. Студьонова Л. Чернігівське повітове земство [Текст]: сторінки історії / Людмила Студьонова. – Ніжин: ТОВ «Вид-во «Аспект-Поліграф», 2003. – 88 с. – С.77: Про І.Я.Дуніна-Борковського.
8. Тютякало І. Новий Білоус [Текст]: раритети поруч / Ігор Тютякало // Деснянка вільна. – 2011. – 16 квіт. – С.4.
9. Черниговские губернские ведомости. – 1903. – 5 сентября. – № 3294.

20 вересня **Життя у слові Василя Буденного**

До 70-річчя
від дня народження
(20.09.1947)

Дай-но, Боже, з нами ще
зустрітись
Й радість, а не смуток
поділить.
Бо немає кращого у світі,
Як в житті життям
пристойним житьь.

Василь Буденний

Буденний Василь Йосипович народився 20 вересня 1947 року в селі Смолині Чернігівського району в хліборобській сім'ї. Зачерпнувши із джерел дитинства чистоти й селянської мудрості, він поніс це стежками й магістралями сьогодення. Здобувши вищу філологічну освіту в Київському педагогічному інституті ім. О.М.Горького (нині КНПУ ім. М.П.Драгоманова), працював на освітянській ниві.

Дебютував Василь Буденний у колективній збірці «Серце співає», яка вийшла у видавництві «Радянський письменник». А потім одна за одною з'явилися його поетичні книги: «Дарунки вересня», «Орбіта зернини», «Третє повернення», «Живиця жнивного тепла», «Моя ти, земле», «Сиве багаття», «Під сьомим небом», «На вістрі власного меча», «Дев'ятисил», «Осяяння», «Шлях до осяяння», «Шляхами осяяння», «Життя у слові», «Поживна меса» (вибране в 1 т.), «З жебрацької торби», «Прощання з вороним», «З гіркою правдою на ти», «В серцях злинялий помаранч», «У притчах суть єства мого», а також книг для дітей: «Абетка-мозаїка», «У школі і вдома», «Прочитай і розмалюй», «Рано-вранці на зорі», «Вундеркінди з нашого під'їзду».

З кінця 80-х років Василь Буденний працює у Чернігівському національному педагогічному університеті ім. Т.Г.Шевченка на посаді доцента.

Лауреат літературних премій ім. Олекси Десняка та ім. М.М.Коцюбинського. Член НСПУ з 1983 року.

Література

1. Буденний В. Й. Душі моєї обмолот (поезії 2007–2012 рр.) / В. Й. Буденний. – Чернігів: УСП, 2012. – 112 с.
2. Буденний В. Й. У притчах суть єства мого: зб. поезій / В. Й. Буденний. – Чернігів: Ред.-вид. відділ ЧНПУ, 2010. – 64 с.
3. Буденний В. Й. Остання зустріч з вороним : [вірші] / В. Й. Буденний. – Чернігів: ЧДПУ імені Т.Г. Шевченка, 2008. – 36 с.
4. Буденний В. Й. З гіркою правдою на ти: [вірші] / В. Й. Буденний. – Чернігів: Ред.-вид. відділ ЧДПУ, 2008. – 36 с.
5. Буденний В. Й. Пожнивна меса : вибране / В. Й. Буденний. – Чернігів: Чернігівські обереги, 2005. – 248 с.
6. Буденний В. Життя у слові: поетич. зб. / Василь Буденний. – Чернігів: Сіверян.думка, 2002. – 122 с.
7. Буденний В. Й. Шлях до осяяння: поетичний зб. / В. Й. Буденний. – Чернігів: ДКП РВВ, 2002. – 272 с.
8. Буденний В. М. Сиве багаття: поезії / В.Й.Буденний. – Чернігів: Ред.-вид. відділ обл. упр. по пресі, 1998. – 75 с.
9. Буденний В. Й. Дев'ятисил / В. Й. Буденний. – Чернігів: Сіверянська думка, 1996. – 132 с.
10. Буденний В. Моя ти земле: [поезії] / Василь Буденний. – Чернігів : РВВ обл. упр. по пресі, 1992. – 70 с.
11. Буденний В. Живиця жнивного тепла: поезії / Василь Буденний. – Чернігів: Десна, 1991. – 95 с.
12. Буденний В. Й.Третє повернення: поезії / В. Й. Буденний.– К. : Рад.письменник, 1990. – 119 с.
13. Буденний В. Орбіта зернини: [поезії] / Василь Буденний. – К.: Молодь, 1985. – 48 с.

14. Буденний В. Й. Дарунки вересня: поезії / В. Й. Буденний. – К. : Рад.письменник, 1982. – 37 с.

Про В.Й. Буденного

1. Буденний Василь Йосипович (1947) // Укр. літ. енцикл. – К., 1988. – Т.1. – С. 241.
2. Буденний Василь Йосипович // Письменники Чернігівщини: біобібліографічний довідник. – Чернігів – Ніжин, 2005. – С. 11–13.
3. Імена лауреатів названо: [В. Буденний – лауреат літ. премії ім. М.Коцюбинського] // Десн. правда. – 1999. – 11 вересня.
4. Ковалець Я. Білявим Займищем беріз...: [рец. на «Живинця жнивного тепла» В. Буденного] / Я. Ковалець // Комс. гарт. – 1991. – №25 (травень). – С. 8.
5. Матюшкіна // Душа моя до сонця пророста.— Чернігів, 2005.— С. 5-14.— (Література рідного краю).
6. Нові члени Спілки письменників : [В. Буденний] // Літ. Україна. – 1984. – 5 січ. – С.7.
7. Сапон В. Орбіта любові: [рец. на «Орбіта зернини» В.Буденного] / В. Сапон // Комс. гарт. – 1985. – 14 травня.

12 листопада

Із когорти видатних особистостей

**До 95-річчя
від дня народження
Михайла Уляновича Білого
(12.11.1922 – 5.08.2001)**

Михайло Улянович Білий народився 12 листопада 1922 р. у с. Москалі, тоді ще Михайло-Коцюбинського (нині – Чернігівського) району Чернігівської області.

Відразу після закінчення аспірантури у 1951 році за фахом фізик зі спеціальності «оптика і спектроскопія» Михайло Білий захистив кандидатську дисертацію і почав працювати старшим викладачем, доцентом фізичного факультету КДУ. 1964 року Михайло Улянович захищає докторську дисертацію, і наступного року йому присвоюють звання професора. Тридцять років (1963 – 1993) М. Білий очолює кафедру експериментальної фізики, оптики твердого тіла. Протягом 1962–1970 років Михайло Улянович працює деканом фізичного факультету, а впродовж 1970–1985-х – ректором Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. З 1969 р. – член-кореспондент НАНУ.

Як учений-фізик М.У. Білий започаткував нові ефективні методи експериментальних досліджень у фізиці, створив базову лабораторію. Під його керівництвом були виконані пріоритетні наукові дослідження в галузі оптики металів. Чимало праці М. Білий доклав у створенні ним лабораторії по вивченню дії електромагнітного випромінювання на людину. Нині його методи широко використовуються для терапії і діагностики багатьох тяжких хвороб. М.У. Білому належить понад 30 наукових винаходів, він опублікував понад 350 наукових праць, які підсумовують наукові досягнення.

Михайло Улянович мав низку звань та нагород: заслужений діяч науки і техніки України та Каракалпакії, почесний доктор Дебреценського та Лейпцизького університетів, почесний член Оптичного товариства ім. Д. Рождественського та ін.

М.У. Білий нагороджений орденами Леніна, Трудового червоного прапора, Великої Вітчизняної війни I та II ступенів, Дружби народів, Ярослава Мудрого V ступеня та багатьма медалями, грамотами, дипломами. Він обирався депутатом Верховної Ради УРСР, Головою Верховної Ради УРСР 8–9 скликань, членом ЦК КПУ.

Помер М.У. Білий 5 серпня 2001 р. у Києві, похований на Байковому цвинтарі. Наукові досягнення та звершення, які зміцнили світову науку, назавжди залишаться в скарбниці людської пам'яті про одного з великих синів України, родом з невеличкого українського села Москалі.

Література

1. Літопис доль та днів минулих. Ч. 1 . – Чернігів, 2013 . – С. 23.
2. Михайло Улянович Білий // Український фізичний журнал . – 2002. – №12. – с.1310–1312.
3. Незабутні постаті / [Авт.-упор. О. Матвійчук, Н. Струк;]. – К.: Світ Успіху, 2005. – С. 314.

100-річчю виборчої кампанії у Чернігівському повіті (1917)

100 років тому (1917, червень – листопад) у Чернігівському повіті відбулася виборча кампанія до дрібної земської одиниці – волосного земства. Виборча кампанія до волосних земств проходила на демократичних принципах всезагальності, рівності, таємності і прямого виборчого права. Перераховані принципи проголошувалися в травневому законі Тимчасового уряду (1917). У волостях Козлянській, Редьківській, Халявинській Чернігівського повіту в жовтні 1917 р. земства не були створені: «так як перші вибори були скасовані, а результати других не з'ясовані». У зв'язку з загальновідомими подіями 1917 року процес створення повітових земств так і не завершився. Од-

нак, для нас ці вибори цікаві тим, що вони були першими в історії нашої держави, коли процеси децентралізації дійшли до конкретних територіальних громад Чернігівського повіту так, як це відбувається вже в наш час.

Матвієнко Т.О. Результати виборів до волосних земств в Україні 1917 р. / Т.Матвієнко // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2014. – Вип. XXXУІІІ. – С.116 – 122; Чернігівська земська газета. – 1917. – 17 листопада.

Список використаної літератури

1. Горобець С. Хроніки громадянської війни. Денікінці і Петрушин / Сергій Горобець. – Чернігів: [б. в.], 2009. – 94 с.
2. Горобець С. Заснування і походження назв сіл Чернігівського району / Сергій Горобець. – Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2014. – 216 с.
3. Горобець С.М. Земські школи Чернігівського району, 1868 – 1918. Кн. 2: 1880 – 1890 / Сергій Горобець. – Чернігів, 2005. – 80 с.: табл. – Бібліогр. в підрядк. прим.
4. Горобець С.М. Земські школи Чернігівського району, 1868 – 1918. Кн. 3: 1890 – 1895 / Сергій Горобець – Чернігів, 2005. – 84 с.: табл. – Бібліогр. в підрядк. прим.
5. Горобець С.М. Земські школи Чернігівського району, 1868 – 1918. Кн. 1: 1868 – 1880 / Сергій Горобець. – Чернігів, 2005. – 92 с.: табл. – Бібліогр. в підрядк. прим.
6. Деякі козацькі та селянські роди с. Роїще Роїської сотні Чернігівського полку / упоряд. Олександр Ляшев. – [Б. м.: б. в.], 2012. – 21, 12, 7, 8, 13 с.: фотогр., табл. - (в обкл.)
7. Дніпровське: минуле та сьогодення: [зб. ст. та матеріалів / Ін-т історії, етнології та правознав. ім. О.М. Лазаревського ЧНПУ ім. Т.Г. Шевченка, Черніг. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України; [редкол.: О.Б. Коваленко та ін.]. – Чернігів: Лозовий В.М., 2011. – 751 с.: [18] с.: ілюстр. – Бібліогр. в кінці ст.
8. Єрема В. Андріївська книгозбірня / Віктор Єрема // Наш край. – 2014. – 27 верес.

9. Зайченко В.В. Село Новий Білоус та його округи / В.В. Зайченко. – Чернігів: [б. в.], 2003. – 86 с.: ілюстр. – Бібліогр.: с. 83 – 85.
10. Земский сборник Черниговской губернии. – 1898. – № 5.
11. Історія міст і сіл Української РСР: Чернігівська область / ред. колегія тому: О.І. Дериколенко (гол. редколегії) та ін. – К.: Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1972. – 779 с.
12. Книга памяти Украины. Черниговская область. Т. 9: Черниговский район. Щорский район. – Киев: Поисково-издательское агенство «Книга Памяти Украины», 2002 – 1006, [1] с.
13. Книга скорботи України. Чернігівська область: Чернігівський район. Щорський район. – Чернігів: Деснянська правда, 2007. – 335 с.: ілюстр. – Бібліогр.: с. 332 – 334.
14. Курданов А. Голос пам'яті: історія с. Пакуль та його околиць / Андрій Курданов. – Чернігів: Миронівська друкарня, 1998. – 327 с.
15. Курданов А.Л. Літописи сіл Чернігівського району: Андріївська сільська рада / Андрій Курданов; Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2009. – 24 с.: ілюстр.
16. Курданов А.Л. Літописи сіл Чернігівського району. Анисівська сільська рада / Андрій Курданов; Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2008. – 43 с.
17. Курданов А.Л. Літописи сіл Чернігівського району: Дніпровська сільська рада / Андрій Курданов; Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2008. – 44 с.
18. Курданов А.Л. Літопис сіл Чернігівського району: Іванівська сільська рада / Андрій Курданов; Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2010. – 55 с., [8] с.: ілюстр.
19. Курданов А.Л. Літописи сіл Чернігівського району: Кархівська сільська рада / Андрій Курданов; Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2008. – 19 с.
20. Курданов А.Л. Літописи сіл Чернігівського району: Ковпитська сільська рада / Андрій Курданов; Укр. ін-т нац. пам'яті,

- Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2012. – 87, [1] с.: [8] л. ілюстр.
21. Курданов А.Л. Літописи сіл Чернігівського району: Пакульська сільська рада / Андрій Курданов; Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2009. – 122 с.: фотогр.
 22. Курданов А.Л. Літописи сіл Чернігівського району: Седнівська селищна рада / Андрій Курданов; Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2008. – 63 с. – Бібліогр.: с. 53 – 63.
 23. Курданов А.Л. Літописи сіл Чернігівського району. Старобілоуська сільська рада / Андрій Курданов; Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2008. – 20 с.
 24. Курданов А.Л. Літописи сіл Чернігівського району: Терехівська сільська рада / Андрій Курданов; Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2010. – 24 с.: ілюстр.
 25. Курданов А.Л. Літописи сіл Чернігівського району: Хмільницька сільська рада / Андрій Курданов; Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2008. – 36 с.: ілюстр.
 26. Курданов А.Л. Літописи сіл Чернігівського району: Шестовицька сільська рада / Андрій Курданов; Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2008. – 51 с.: ілюстр.
 27. Курданов А.Л. Літописи сіл Чернігівського району: Шибиринівська сільська рада / Андрій Курданов; Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2008. – 32 с.: ілюстр.
 28. Курданов А.Л. Матеріали з історії Чернігівського району. Ч. 1 / Андрій Курданов; Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2008. – 65 с.
 29. Курданов, А.Л. Матеріали з історії Чернігівського району. Ч. 2 / Андрій Курданов; Черніг. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів: [б. в.], 2008. – 60 с.

30. Курданов А. Меморіал загиблим воїнам на сільському кладовищі в с. Ковпита Чернігівського району / Андрій Курданов. – Чернігів: [б. в.], 2011. – 24 с. [4] с.: ілюстр.
31. Курданов А.Л. Село Пакуль на зламі століть / А.Л. Курданов. – Чернігів, 1996. – 56 с.
32. Літопис доль та днів минулих: [історико-документальне видання] / [ред. кол.: М.М. Ганжа; упоряд.: Г.Г. Адруг-Дараган, С.М. Горобець, А.Л. Курданов]. – Чернігів: Лозовий В.М. [вид.], 2013. – 612 с.: фотогр. – Бібліогр.: с. 605 – 609.
33. Ляшев О.В. Роїще – село, сотенне містечко: іст.-етногр. нарис / О.В. Ляшев. – Чернігів: [б. в.], 2002. – 144 с.: ілюстр. – Бібліогр.: с. 133 – 144.
34. Метричні книги села Петрушина. Кн. 1: 1857 – 1869 / Від. освіти Черніг. райдержадмін.; [підгот. С.М. Горобець]. – Чернігів: [б. в.], 2004. – 135 с. – (Історія села Петрушин).
35. Містечко над Сновом: зб. ст. і матеріалів; [редкол.: Т.П. Демченко (відп. ред.) та ін.]. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2007. – 338 с. – Бібліогр. в кінці ст.
36. Пакуль поживемо тут: збірник статей і матеріалів. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2010. – 700 с.
37. Село над Десною – Шестовиця: зб. статей і матеріалів / редкол.: В.П. Коваленко, А.Л. Курданов; відп. ред. О.Б. Коваленко. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2009. – 344 с.
38. 80 золотих сторінок: Боромиківська сільська рада // Наш край. – 2003. – 15 лютого. – С.3.
39. 80 золотих сторінок: Ведильцівська сільська рада // Наш край. – 2003. – 15 березня. – С.3.
40. 80 золотих сторінок: Киселівська сільська рада // Наш край. – 2003. – 14 червня. – С.3.
41. 80 золотих сторінок: Ковпитська сільська рада // Наш край. – 2003. – 1 травня. – С.3.
42. 80 золотих сторінок: Краснянська сільська рада // Наш край. – 2003. – 21 червня. – С.3.
43. 80 золотих сторінок: Кувечицька сільська рада // Наш край. – 2003. – 5 липня. – С.3.

44. 80 золотих сторінок: Ладинська сільська рада // Наш край. – 2003. – 5 липня. – С.3.
45. 80 золотих сторінок: Левковицька сільська рада // Наш край. – 2003. – 26 липня. – С.3.
46. 80 золотих сторінок: М.–Коцюбинська селища рада // Наш край. – 2003. – 2 серпня. – С.3.
47. 80 золотих сторінок: Мньовська сільська рада // Наш край. – 2003. – 9 серпня. – С.3.
48. 80 золотих сторінок: Мохнатинська сільська рада // Наш край. – 2003. – 16 серпня. – С.3.
49. 80 золотих сторінок: Олишівська селищна рада // Наш край. – 2003. – 8 листопада. – С.3.
50. 80 золотих сторінок: Пісківська сільська рада // Наш край. – 2004. – 10 січня. – С.3.
51. 80 золотих сторінок: Пльохівська сільська рада // Наш край. – 2004. – 31 січня. – С.3.
52. 80 золотих сторінок: Рудківська сільська рада // Наш край. – 2004. – 12 червня. – С.3.
53. 80 золотих сторінок: Серединська сільська рада // Наш край. – 2004. – 2 жовтня. – С.3.
54. 80 золотих сторінок: Слабинська сільська рада // Наш край. – 2004. – 27 листопада. – С.3.
55. 80 золотих сторінок: Смолинська сільська рада // Наш край. – 2005. – 12 березня. – С.3.
56. 80 золотих сторінок: Улянівська сільська рада // Наш край. – 2003. – 18 жовтня. – С.4.

Виправлення та уточнення до попередніх видань:

«Календар знаменних і пам'ятних дат по Чернігівському району на 2016 рік» – С. 20: День народження **Іванова Д.Й.** – 22 жовтня 1951 р.

Іменний покажчик

А

Авдієвський А.Т. – 37

Акуленко Г.Л. – 20

Ананко Г.І. – 22

Антоній – 21

Аполлонова Є.В. – 38

Артюшенко О.С. – 29

Б

Бабарико Л.М. – 25

Балох А. – 37

Баран-Бутович С.Г. – 6, 24

Белетнєв Ф.Д. – 32

Білий М.У. – 10, 44, 68

Бланк М.І. – 12

Большак В.Г. – 15

Бондарчук Б.В. – 42

Борисенко Д. – 32

Борсук О.М. – 5

Брайко Б.І. – 26

Брайко В.Б. – 28

Бригинець П.Д. – 13

Буденна М.Т. – 14

Буденний В.Й. – 9, 39, 65

В

Вайсман Д. – 12

Варзар В.Є. – 5

Василенко Р.М. – 27

Виноградна Т.М. – 27

Водолій Г.Ф. – 16

Г

Гаймановський М.Ф. – 32

Гайовий А.І. – 41

Галушко М.Ф. – 26

Ганкевич (Кобець) В.І. – 44

Герасименко А.С. – 15

Гірко В.І. – 21

Глібов Л.І. – 4

Гляди́ковський Л.Г. – 6, 24, 54

Голич Ю. – 18

Гордієнко А.О. – 44

Горобець С.М. – 33

Грищенко П.В. – 10

Д

Десницька А.В. – 8, 36

Добриця О.П. – 5

Добрянський К. – 5

Донець В.І. – 26

Дрозд Г.М. – 13

Дунін-Борковський І.Я. – 9, 31,
62

Є

Єзута І.Ю. – 16

Єщенко М.І. – 3

З

Зайченко В.В. – 11, 12

Зе́ляк А.Я. – 25

Зуб П.Г. – 10

Зубок М.І. – 41

Й

Йовенко А.В. – 22

І

Іванов Д.Й. – 21, 74

Ісаєнко В.Г. – 23

К

Какало О.В. – 3

Карнабеда А.А. – 11

Карпинський О.П. – 5

Ковальчук Б.К. – 14

Коздровський С.О. – 22
Козлов П.К. – 39
Колесник П.К. – 13, 23
Коломієць П.Л. – 20
Компанець М.П. – 7, 39
Кондратенко С.Й. – 16
Константинович М.О. – 5
Косовець О.Б. – 29
Косович Д.І. – 35
Костомаров М.І. – 5, 6

Л

Лелюк М.І. – 11
Ленько М.Й. – 17
Лизогуб І.І. – 11, 35
Лизогуб Ф. – 37
Литвин Г.Г. – 31
Лобода Г.В. – 15
Луговський В.Д. – 42
Луговський Д.Г. – 40
Лук'яненко Л.Г. – 8
Любчик О.М. – 40
Ляшев О. – 34
Льодовий І.М. – 29

М

Макей В.М. – 6, 21
Малець П.О. – 33
Манишев І.П. – 18
Маринчик С.Г. – 7
Мастерова В.М. – 4, 27, 51
Матвієнко Д.М. – 15
Мглинцев М.Ф. – 36, 45
Мироненко П.Ф. – 26
Мірошников Г. – 36
Милорадович К.Д. – 5
Молочко І.К. – 25
Морачевський П.С. – 43

Моргун Л.С. – 23
Мороз С. – 43

Н

Наполеон – 35
Непріна В.І. – 3
Нікітенко І.К. – 41
Новик М.С. – 13
Носенок Ф.М. – 8, 43

О

Обловатний С.П. – 32
Овчаренко О.Ф. – 20
Ольховик Н.М. – 44
Орішко М.М. – 13, 23
Остапенко Д.С. – 37

П

Павленко С. – 12
Пархомено О.Г. – 21
Пащенко О.І. – 5
Печорний П.П. – 9, 34
Пиля Н.М. – 30
Пилипенко Б.К. – 14
Письменний Г.М. – 25
Пінчук М.Г. – 26
Повод М.К. – 19
Полковніченко О.П. – 8, 9
Полуботок П.Л. – 7
Полуян О.М. – 26
Портной М.М. – 25
Посьмашна Л. – 15, 20, 43
Похилько С.З. – 19
Примаченко О.Г. – 14
Притиковський М.І. – 33
Процко Д.Д. – 21

Р

Рашевський І.Г. – 5
Ребенок І.М. – 26

Рева Т.Ю. – 23
Ревун М.П. – 39
Рень І.П. – 38
Репнін М.Г. – 35
Рігельман М.А. – 9
Рожалін А.В. – 24
Русов О.О. – 4, 5
Русова С. – 5
Рябченко О.М. – 23
С
Савченко-Більський В.О. – 7,
31, 56
Самойлович Д.С. – 18
Сапон Ю.М. – 35
Свиридовський А.Г. – 31
Седень В.Р. – 42
Седлер П.П. – 36
Селюченко О.В. – 32
Сербіна Є.М. – 31
Сердюк М.В. – 27
Сердюк М.Р. – 44
Сердюк О.В. (псевд. Олена
Печорна) – 4, 29, 47
Сидоренко І.Г. – 40
Сизий В.І. – 14
Ситий І. – 15, 20, 43
Січко Н.Д. – 42
Скачок І.І. – 19
Соколенко Ю.О. – 41
Стукач В.Г. – 35
Т
Тарахан Д.В. – 41
Ткач М.М. – 9
Тимошенко В. Л. – 9

Тищинський О.А. – 5
Тур І.Ф. – 38
Турківський М.П. – 6
Туровець М.Г. – 18
Ф
Филиповичев І. – 32
Філоненко О.Ф. – 35
Фога М.Ф. – 41
Фрол Я.П. – 17
Х
Хижняк П.І. – 4
Ч
Чаус О.В. – 28
Червінський П.П. – 5
Чух В.О. – 38
Ш
Шакуненко М.Г. – 15
Шевченко Н.С. – 31
Шевченко Т.Г. – 12, 35, 36, 43
Ширай Г.О. – 22
Шолох В.М. – 27
Шраг І.Л. – 8, 36, 59
Шута О. – 13
Щ
Щербина М.П. – 19
Ю
Юрков Д.Д. – 40
Ющенко В.А. – 19
Ющенко О.Я. – 7
Я
Яблонська Т.Н. – 4, 36, 49
Яковенко М.В. – 34
Якубець В. – 12

Зміст

Перелік знаменних і пам'ятних дат 2017 року. Чернігівський район	3
«Сподвижник вчительської праці». До 150-річчя від дня народження М. Ф. Мглинцева	45
«Магія життєтворчості». До 35-річчя від дня народження Олени Печорної (О. В. Сердюк)	47
«Тетяна Яблонська і Седнів». До 100-річчя від дня народження Т.Н.Яблонської	49
«Творчий автограф Валентини Мастерової». До 60-річчя від дня народження	51
«Сільський інтелігент і патріот». До 160-річчя від дня народження Л.Г. Глядицького	54
«Із нащадків козацько-старшинського роду». До 150-річчя від дня народження В. О. Савченка-Більського	56
«Містечко Седнів – мала батьківщина Іллі Шрага». До 170-річчя від дня народження	59
«Меценат, дворянин, голова повітового земства». До 185-річчя від дня народження І. Я. Дуніна-Борковського	62

«Життя у слові Василя Буденного». До 70-річчя від дня народження	65
«Із когорти видатних особистостей». До 95-річчя від дня народження М. У. Білого	68
Список використаної літератури	70
Іменний покажчик	75

*КЗ «Чернігівська районна
централізована бібліотечна система»
Чернігівська центральна районна бібліотека
Районний осередок Національної спілки
краєзнавців України*

Історико-документальне видання

**КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
на 2017 рік.
Чернігівський район, Гончарівська, Іванівська,
Михайло-Коцюбинська об'єднані територіальні громади**

Редактор **О.П. Колесник**,
в.о. директора Чернігівської районної ЦБС
Укладачі: М.В. Городня, Л.М. Притиковська
Відповідальний за випуск **О.П. Колесник**,
в.о. директора Чернігівської районної ЦБС
Технічний редактор **О.М. Єрмоленко**

Підписано до друку 14.12.2016 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman Cyr.
Ум. друк. арк. 5,0. Ум. фарб.-відб. 5,0. Обл.-вид. арк. 4,65.
Зам. 0166. Наклад 150 прим.

ТОВ «Видавництво «Десна Поліграф»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 4079 від 1 червня 2011 року
Тел. (0462) 972-664

Віддруковано ТОВ «Видавництво «Десна Поліграф»
14027, м. Чернігів, вул. Станіславського, 40

